

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Tina Jerina

Red. prof. dr. Ljubica Jelušič

**CIVILNO-VOJAŠKO SODELOVANJE IN VLOGA CIVILNIH
STROKOVNJAKOV**

Diplomsko delo

Ljubljana 2008

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici red. prof. dr. Ljubici Jelušič in gospodu Bojanu Pipenbaherju. za pomoč, svetovanje in usmerjanje pri izdelavi diplomske naloge. Obenem se iskreno zahvaljujem tudi civilnim funkcionalnim strokovnjakom, ki so mi omogočili izvedbo intervjujev in najdražjim za podporo pri študiju.

IZJAVA O AVTORSTVU diplomskega dela

Spodaj podpisani/-a TINA JERINA, z vpisno številko 21018849,
rojen/-a 29.12.1981 v kraju LJUBLJANA, sem avtor/-ica diplomskega dela z naslovom:
CIVILNO-VOJAŠKO SODELOVANJE IN VLOGA CIVILNIH
STROKOVNJAKOV

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo diplomsko delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- sem poskrbel/-a, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem poskrbel/-a, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem pridobil/-a vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisal/-a v predloženem delu;
- se zavedam, da je plagijatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Uradni list RS št. 21/95), prekršek pa podleže tudi ukrepom Fakultete za družbene vede v skladu z njenimi pravili;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagijatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za družbene vede;
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo diplomskega dela v zbirki »Dela FDV«.

V Ljubljani, dne 26.5.2008

Podpis avtorja/-ice: _____

CIVILNO-VOJAŠKO SODELOVANJE IN VLOGA CIVILNIH STROKOVNJAKOV

Naloga preučuje vlogo, mesto in pomen civilno-vojaškega sodelovanja v mirovnih silah s poudarkom na pripravah in delovanju Slovenske vojske (SV) v operaciji »Joint Enterprise« na Kosovu. Bojna skupina Sokol (BS) je prva večja slovenska taktična enota, ki je v KFOR, poleg klasičnih vojaških in varnostnih nalog, izvajala naloge na področju civilno-vojaškega sodelovanja (Civil-Military Cooperation - CIMIC), in sicer: sodelovanje in podporo lokalnim oblastem in civilnemu prebivalstvu ter sodelovanje z mednarodnimi vladnimi in nevladnimi organizacijami, vse z nalogo zagotavljanja podpore odgovornemu poveljniku mirovnih sil. V nalogi smo preučevali relativno novo dejavnost, saj je Slovenija prva v Natu celovito razvila in uveljavila razširjeni CIMIC v operacijah kriznega odzivanja (OKO). V Sloveniji je CIMIC razdeljen na dva dela, in sicer na del, ki ga izvajajo vojaške osebe in del, ki ga izvajajo civilni funkcionalni strokovnjaki (CFS). Ustreznost rešitve je bila v praksi potrjena na taktični ravni v okviru delovanja BS Sokol, na operativni pa pri zagotavljanju podpore Skupnemu združenemu poveljstvu Nata v Neaplju, s čimer je bil slovenski koncept verificiran pri pristojnih organih Nata, zato ima preučevano v nalogi dodatno teoretično in praktično vrednost.

Ključne besede: Civilno-vojaško sodelovanje (CIMIC), civilni funkcionalni strokovnjaki (CFS), operacije kriznega odzivanja (OKO).

CIVIL-MILITARY COOPERATION AND THE ROLE OF CIVIL SPECIALISTS

The graduation work presents research the role, place and meaning of the Civil-Military Cooperation (CIMIC) in the peace forces, with emphasis on the appliance and effect operations of Slovenian Armed Forces in the military operation Joint Enterprise in Kosovo. Task Force (TF) Sokol was the first Slovenian tactical unit, in such dimension, in KFOR, which implemented missions of CIMIC beside classic military and security tasks. Those tasks were cooperation with international governmental and non-governmental organizations with mission to assure support to the commander of army forces. In the graduation work we closely examined relatively new activity, because Slovenia was the first country, which developed broadened CIMIC concept in the Crise Responce Operations (CRO). Slovenian CIMIC is devided on the part which is performed by army and part performed by Civil Functional Specialists (CFS). Suitableness of the solution of TF Sokol was verified on the tactical level and on the operational with assurance to support of the Common Joint Task Force Naples (CJTF), with which was the Slovenian CIMIC concept confirmed by Nato.

Key words: Civil-Military Cooperation (CIMIC), Civil Functional Specialists (CFS), Crise Responce Operations (CRO).

KAZALO VSEBINE

SEZNAM KRATIC-----	9
UVOD -----	11
1. METODOLOŠKI OKVIR -----	13
1.1 Namen preučevanja-----	13
1.2 Cilj preučevanja-----	13
1.3 Raziskovalno vprašanje -----	13
1.4 Metode in načini raziskovanja -----	14
2. OPERACIJE V PODPORO MIRU -----	15
3. CIVILNO-VOJAŠKO SODELOVANJE (CIMIC)-----	22
4. CIVILNO-VOJAŠKO SODELOVANJE V REPUBLIKI SLOVENIJI (CIMIC v RS) ----	28
4.1 Razvoj koncepta CIMIC v RS -----	28
4.2 Civilno-vojaško sodelovanje v Slovenski vojski - SV -----	28
4.3 Civilna obramba -----	30
4.4 Usposabljanja in vaje – temelj skupnih priprav na sodelovanje v operacijah kriznega odzivanja (OKO) -----	32
4.5 Zaključek-----	33
5. CIVILNO-VOJAŠKO SODELOVANJE BOJNE SKUPINE SOKOL (CIMIC BS SOKOL) – ŠTUDIJA PRIMERA-----	34
5.1 Analiza kosovskega kriznega območja – širši aspekt generiranja in reševanja krize	34
5.2 Vmeščenost BS Sokol v strukturo sil KFOR-----	40
5.3 Civilno-vojaško sodelovanje (CIMIC) in civilni funkcionalni strokovnjaki (CFS) ter Slovenska vojska (SV) na Kosovu v okviru 15. slovenskega kontingenta Kosovskih sil (SIKON 15, KFOR)-----	44
5.3.1 Izhodišča za delovanje skupin CIMIC in CFS-----	44
5.3.2 Skupina za civilno-vojaško sodelovanje (CIMIC) Bojne skupine (BS) Sokol --	47
5.3.3 Civilna podpora bojni skupini (BS) Sokol -----	50
5.3.4 Ključne dileme in težave pri vzpostavitvi civilno-vojaškega usklajevanja in civilno-vojaškega sodelovanja (CIMIC) pri zagotavljanju delovanja CIMIC skupine v okviru BS Sokol -----	55
5.3.5 Analiza intervjujev -----	59
SKLEP-----	67

VIRI IN LITERATURA	71
PRILOGE	75
Priloga A: VPRAŠANJA ZA INTERVJU Z CFS	76
Priloga B: VPRAŠANJA ZA INTERVJU S POVELJNIKOM CIMIC SKUPINE	77
Priloga C: VPRAŠANJA ZA INTERVJU Z g. BOJANOM PIPENBAHERJEM:.....	78
Priloga Č: Fotokopija dopisa MORS, PDRIU: Pregled naloge, številka: 603-79/2008-22, z dne 25. 3. 2008.	80

KAZALO SLIK

Slika 3.1: Hierarhija Natovih CIMIC dokumentov -----	22
Slika 5.2: Etnična sestava Kosova -----	37
Slika 5.3: Razmere izseljevanja beguncev iz območja Kosova v času julij - avgust 1999 ----	37
Slika 5.4: Razmere izseljevanja beguncev na območju Kosova v času junij - julij 1999-----	38
Slika 5.5: Vrnitev kosovskih Srbov v letih 2000 – 2005, izraženo v številkah in odstotkih po področjih delovanja skupin mednarodnih sil -----	38
Slika 5.6: Etnična sestava na območju občine Peč, ki je bila poleg občine Klina območje delovanja BS Sokol -----	42
Slika 5.7: Upravna struktura območij občin Peč in Klina, ki sta bili območje odgovornosti bojne skupine Sokol -----	43
Slika 5.8: Civilna dimenzija v operacijah v podporo miru (OPM) -----	46
Slika 5.9: Model realizacije projektov za vzpostavitev delovanja organov političnega sistema, delovanja javnih služb in drugih dejavnosti splošnega pomena-----	53
Slika 5.10: Model realizacije gospodarskih, humanitarnih in drugih projektov-----	54

KAZALO TABEL

Tabela 5.1: Specifikacija delitve dela med civilnim in vojaškim delom CIMIC skupine BS

Sokol ----- 56

SEZNAM KRATIC

ACT	Allied Command Transformation
ALBA	Multi-national Protection Force Mission in Albania
AOR	Area of responsibility (območje odgovornosti)
BDP	bruto domači proizvod
CFS (CF)	civilni funkcionalni strokovnjaki
CIMIC	Civil-Military Cooperation (Civilno-vojaško sodelovanje)
CRO	Crise Response Operations (operacije kriznega odzivanja – OKO)
Č	častnik
FDV	Fakulteta za družbene vede
FF	Filozofska fakulteta
GO	Governmental Organizations (vladne organizacije)
GŠSV	Generalštab Slovenske vojske
IO	International Organizations (mednarodne organizacije)
IOM	International Organization of Migration (Mednarodna organizacija za razseljene osebe)
JFCNP	Allied Joint Force Command Naples (Natovo Združeno poveljstvo sil Neapelj)
JLA	Jugoslovanska ljudska armada
KFOR	Kosovo Force
KOV	Kosovska osvobodilna vojska (OVK – osvobodilna vojska Kosova)
LMT	Liaison Monitoring Team (Skupina za povezavo in spremljanje situacije)
MKGP RS	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije
MNTF N	Multinational Task Force North (Skupina mednarodnih sil Sever)
MNTF C	Multinational Task Force Centre (Skupina mednarodnih sil Center)
MNTF E	Multinational Task Force East (Skupina mednarodnih sil Vzhod)
MNTF S	Multinational Task Force South (Skupina mednarodnih sil Jug)
MNTF W	Multinational Task Force West (Skupina mednarodnih sil Zahod)
MNZ RS	Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije
MO RS	Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije
MP RS	Ministrstvo za pravosodje Republike Slovenije
MS	mednarodna skupnost
MZZ RS	Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije

NATO	North Atlantic Treaty Organization (Organizacija Severnoatlantske pogodbe)
NGO	Non-Governmental Organizations (nevladne organizacije)
NRF	Nato Response Forces - Natove sile za hitro posredovanje
NUS	neeksplozivna ubojna sredstva
OPM	operacije v podporo miru
OVSE	Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi (do leta 1996 KVSE)
OZN	Organizacija združenih narodov.
QIPs	Quick Impact Projects (projekti s takojšnjim učinkovanjem)
PČ	podčastnik
PDRIU	Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje
PP	Poveljstvo za podporo
PSSV	Poveljstvo sil Slovenske vojske
RKS	Rdeči križ Slovenije
RS	Republika Slovenija
SACEUR	Supreme Allied Commander Europe (poveljnik združenih Zavezniških sil v Evropi)
SFOR	Stabilization Force (Stabilizacijske sile v BiH)
SHAPE	Supreme Headquarters Allied Powers in Europe (Vrhovno poveljstvo Zavezniških sil v Evropi)
SIKON	Slovenian Kontingent (Slovenski kontingent)
STANAG	Standardization Agreement (Standardizacijski dogovor)
SV	Slovenska vojska
SVS	Slovenski vojaški standard
TF SOKOL	Task Force SOKOL (Bojna skupina SOKOL)
VS OZN	Varnostni svet Organizacije združenih narodov
VTP	Vojaško teritorialno poveljstvo
UL OZN	Ustanovna listina Organizacije združenih narodov
UNMIK	United Nations Interim Administration Mission in Kosovo (Začasna administrativna misija ZN na Kosovu)
ZRJ	Zvezna Republika Jugoslavija
430.MOD	430. mornariški divizijon

UVOD

Republika Slovenija (RS) je leta 1991 postala neodvisna država. S članstvom v Organizaciji združenih narodov (OZN), Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE), Evropski uniji (EU) in Severnoatlantskem zavezništvu (NATO) ter v drugih mednarodnih organizacijah je RS prevzela delež soodgovornosti za mednarodni mir, varnost in stabilnost¹.

V okviru tega Ministrstvo za obrambo (MO RS), Ministrstvo za notranje zadeve (MNZ), Ministrstvo za pravosodje (MP) in Ministrstvo za zunanje zadeve (MZZ) v sodelovanju z drugimi ministrstvi in državnimi organi, sodelujejo v operacijah kriznega odzivanja. Slovenija je pričela sodelovati v navedenih operacijah v času, ki zahteva sodelovanje različnih specializiranih mednarodnih organizacij pri reševanju in odpravljanju sodobnih mednarodnih kriz, katerih značilnosti zahtevajo vključevanje vojaških in policijskih sil ter vse bolj obsežne civilne komponente. Naloga vojaškega dela mirovnih sil je zagotavljanje varnega okolja za delovanje civilnih mirovnih struktur pri obnovi in vzpostavitvi političnega, družbenega in gospodarskega sistema na kriznih območjih. S spreminjanjem zahtevnosti sodobnih kriznih območij so se spremenile tudi prioritete, načini in metode delovanja mirovnih sil. CIMIC se je razvil v eno od pomembnejših funkcij štabnega dela sodobnih mirovnih sil, zlasti zato, ker pripomore k kakovostnejšemu izvajanju varnostnih nalog, prek stika s civilnim prebivalstvom in ostalimi vladnimi in nevladnimi organizacijami na območju delovanja mirovnih sil.

V nalogi se bomo osredotočili na preučitev vloge, mesta in pomena civilno–vojaškega sodelovanja v mirovnih silah s poudarkom na delovanju Slovenske vojske (SV) v operaciji »Joint Enterprise« na Kosovu v obdobju od februarja do septembra 2007. BS Sokol je bila namreč prva večja taktična enota, ki je prakticirala civilno–vojaško sodelovanje (Civil-Military Cooperation - CIMIC²), ki je obsegalo sodelovanje in podporo lokalnim oblastem in civilnemu prebivalstvu, sodelovanje z mednarodnimi vladnimi in nevladnimi organizacijami,

---

¹ Letos mineva enainšestdeset let od prvega začetka izvajanja mirovnih operacij OZN in enajst let od prve napotitve slovenskih vojakov na mirovne misije. Vendar to niso bili prvi Slovenci, ki so sodelovali v mirovnih operacijah. Prvi Slovenci so sodelovali pri mirovnih posredovanjih že v 19. stoletju, in sicer na Kreti, v letih 1897 – 1905. Prav tako pa so slovenski vojaki sodelovali tudi v misiji na Sinaju, in sicer po izraelsko-egiptovski vojni, v okviru JLA (Kladnik 2008: 56 – 57).

² CIMIC je mednarodna kratica za Civil-Military Cooperation, ki jo bomo uporabljali v nadaljevanju diplomskega dela.

v funkciji zagotavljanja podpore odgovornemu poveljniku mirovnih sil oziroma mirovnim silam v celoti³.

Uvodoma lahko ugotovimo, da se civilno-vojaško sodelovanje v RS deli na dva dela, in sicer na del, ki ga izvajajo vojaške osebe in del, ki ga izvajajo civilni funkcionalni strokovnjaki (CFS). RS je v Natu prva celovito razvila koncept sodelovanja CFS v operacijah kriznega odzivanja (OKO). Ustreznost rešitve je bila v praksi potrjena tako na taktični ravni pri njihovi podpori delovanju BS Sokol kot tudi pri zagotavljanju podpore Skupnemu združenemu poveljstvu Nata v Neaplju⁴.

---

³ Sklep vlade RS o napotitvi štirih civilnih strokovnjakov v skupino CIMIC, št. 87100-28/2006/4, z dne 13. 12. 2006).

⁴ Poročilo o sodelovanju skupine CIMIC civilnih funkcionalnih strokovnjakov iz Republike Slovenije na Nato vaji kriznega odzivanja Steadfast Jaw 07, MO RS št.801-8/2007-1, z dne 14. 2. 2008. (CJTF – Common Joint Task Force Naples, Skupno združeno Nato poveljstvo Neapelj)⁴.

---

1. METODOLOŠKI OKVIR

Predmet preučevanja smo izbrali zaradi tega, ker gre za relativno novo dejavnost, saj začetki CIMIC segajo v čas reševanja balkanske krize. Ravno tako je področje civilno-vojaškega sodelovanja zanimivo, ker se bo, v skladu s srednjeročnim načrtom Nata do leta 2015 in dolgoročnimi načrti do leta 2025, v prihodnosti še razširilo. Navedene zmogljivosti bo razvijala tudi RS, saj je področje CIMIC s sodelovanjem civilnih zmogljivosti vedno bolj pomembno za uspešnost delovanja mirovnih sil, ker predstavlja stik med poveljniki sil Nata in zapletenim civilnim okoljem na območju izvajanja operacije.

1.1 Namen preučevanja

Namen diplomskega dela je preučiti učinkovitost izvajanja dejavnosti CIMIC v okviru mirovnih sil pri izvajanju operacij v podporo miru, ter zlasti prispevek CFS k uspešnosti izvajanja mandata, določenega mirovnim silam. Ob tem bo dan poudarek rešitvam, ki so uveljavljene v RS.

1.2 Cilj preučevanja

Cilj diplomskega dela je preučiti mesto, vlogo in pomen CIMIC skozi delovanje skupine CIMIC in CFS v BS, ki je prva enota SV v operacijah v podporo miru - OPM, v kateri je delovala CIMIC skupina z dodano skupino CFS. V obravnavani misiji SV (Slovenske vojske) oziroma MO RS je bil preizkušen slovenski koncept sodelovanja CFS, določbe doktrine civilne obrambe, ki zadevajo CFS, rešitve, ki jih določata Uredba o sodelovanju civilnih strokovnjakov in zmogljivosti v mednarodnih operacijah na obrambnem področju (Uradni list RS, št. 75/06) in Sklep Vlade RS o sodelovanju RS v operaciji Kosovo force - KFOR s CFS (številka: 871000-28/2006/4, z dne 13. 12. 2006) ter opredeljujejo operativni dokumenti s postopki sodelovanja vojaškega in civilnega dela misije.

1.3 Raziskovalno vprašanje

Pri raziskovanju omenjene teme bomo skušali odgovoriti na naslednji dve raziskovalni vprašanji:

- Ali so bile naloge in cilji skupine CIMIC, in posebej skupine CFS, doseženi glede na določeni mandat in načrtovane aktivnosti (v obdobju februar - september 2007)?
- Kako v postkonfliktni rekonstrukciji Kosova delujejo različne vojske, s tem tudi SV, v okviru civilno-vojaškega sodelovanja?

1.4 Metode in načini raziskovanja

Diplomsko delo smo metodološko obdelali z vsebinsko analizo primarnih in sekundarnih virov. Primarne vire predstavljajo Natove politike, doktrine, taktike, tehnike in drugi dokumenti, nacionalni normativno pravni akti ter tuja in domača strokovna literatura. Uporabljeni sekundarni viri so knjige, strokovni članki iz časopisov in revij ter spletni viri. Omenjene vire dopolnjujejo zgodovinska, politična in nacionalna analiza območja Kosova v pristojnosti BS, primerjava delovanja BS in CIMIC italijanske vojske na istem območju, sklop petih družboslovnih intervjujev⁵, preko katerih smo od splošnega, preko posebnega, prešli tudi na konkretno raven raziskave.

Pri raziskavi smo se osredotočili na študijo primera vloge in pomena CFS, oziroma skušali raziskati povezave med načrtovanimi in doseženimi cilji na območju Kosova⁶.

---

⁵ Intervjuji s/z:

- g. Bojanom Pipenbaherjem, podsekretarjem Sektorja za civilno obrambo, Direktorat za obrambne zadeve MORS;
- CFS Petro Mundy, sekretarko Službe Vlade RS za zakonodajo;
- CFS Darjo Grimšič Paulič, veterinarsko svetnico Veterinarske uprave RS;
- CFS Tadejem Markičem, inšpektorjem za ceste Ministrstva za promet in zveze RS,
- majorjem Marjanom Videtičem, vodjo skupine CIMIC BS Sokol, za katerega sem pridobila soglasje PDRIU, številka: 603-13/2007-77, z dne 19. 9. 2007.

⁶ Sklep Vlade RS za napotitev skupine civilnih funkcionalnih strokovnjakov v SIKON KFOR 15 (Vlada RS, št. 871000-28/2006/4, z dne 13. 12. 2006);

Sklep Vlade RS za izvajanje projektov civilno-vojaškega sodelovanja v operaciji KFOR 15 (Vlada RS, št. 41012-10/2007/4, z dne, 29. 3. 2007);

Usmeritve za delovanje civilnih funkcionalnih strokovnjakov v KFOR 15 (Priloga B k SOP s področja CIMIC v SIKON KFOR 15, MORS: št. 8012-6/2006-79, z dne 27. 2. 2007).

---

2. OPERACIJE V PODPORO MIRU

Predmet naloge Civilno-vojaško sodelovanje in vloga civilnih strokovnjakov predstavlja sestavni del mirovnih operacij, ki so v najširšem pomenu besede vse oblike vojaških in nevojaških aktivnosti, ki potekajo v kontekstu političnih in gospodarskih prizadevanj za vzpostavitev mednarodnega miru in varnosti⁷ (Jelušič 2005: 11).

Na eni strani so mirovne operacije sredstvo zunanje politike, vendar po Benkovem mnenju s pridržkom v sredstvih prisiljevanja, ker bi v to skupino namreč sodile operacije prisilnega razreševanja sporov in vzpostavitve miru v skladu z 41. in 42. členom VII. poglavja Ustanovne listine OZN⁸ (Benko 1997: 273), po drugi strani pa je varnostno okolje vedno bolj kompleksno, kar od sodobnih držav zahteva večdimenzionalno reševanje varnostnih oz. kriznih težav, v katere se, med drugim, vključujejo tudi oborožene sile⁹ (Prezelj 2004: 27).

Različne mednarodne organizacije poimenujejo dejavnosti s področja mirovnih operacij na različne načine, in sicer Organizacija združenih narodov (OZN) kot operacije za vsiljevanje miru (angl. Peace Enforcement Operations), operacije za graditev miru (angl. Peace Building Operations) in operacije za ustvarjanje miru (angl. Peacemaking Operations), North Atlantic Treaty Organization (NATO) kot operacije v podporo miru (angl. Peace Support Operations – PSO) in operacije preventivne diplomacije (angl. Preventive Diplomacy), ZDA kot vojaške ne vojne operacije (angl. Military Operation Other Than War – MOOTU) in Evropska unija (EU) kot operacije vojaškega in civilnega kriznega upravljanja (angl. Crises Management Civil and Military Operations) (Jelušič 2005: 12–13).

Mirovne operacije lahko v ožjem smislu opredelimo kot *»vse oblike vojaških in nevojaških aktivnosti, ki so izvajane z namenom vzpostavitve in ohranjanja mednarodnega miru, za katere je značilen, mednarodni mandat, katerega jim običajno odobrijo mednarodne organizacije, kot npr. Varnostni svet OZN,... Izvajajo jih mednarodne*

---

⁷ V prvi generaciji mirovnih operacij, ki so se izvajale v letih od 1948 do 1968 in se pojmujejo kot tradicionalne mirovne operacije, so sodelovale v večini le vojaške sile. V kasnejših generacijah mirovnih operacij pa so v njih začeli delovati tudi nevojaški akterji in organizacije. Začele so se izvajati policijske, politične, diplomatske, gospodarske in humanitarne aktivnosti (Jelušič 2005: 12).

⁸ Več o Ustanovni listini OZN - glej Internet 4.

⁹ Mirovne operacije so bile pravno in politično utemeljene z Ustanovno listino Združenih narodov, ki je bila sprejeta 24. oktobra 1945. Vendar Jelušičeva omenja, da so tudi pred ustanovitvijo Organizacije Združenih narodov obstajale večnacionalne vojaške aktivnosti, ki so bile namenjene vzpostavljanju ali varovanju meja v Evropi in so bile običajno dogovorjene v okviru mirovnih pogodb po koncu vojn (Jelušič 2005: 15).

organizacije, regionalne organizacije ali ad hoc koalicije držav, sile in osebe v večnacionalni sestavi. Njihov namen je vzpostavitev ali ohranitev statusa quo, oziroma zagotovitev mirnega in dogovorjenega prehoda iz statusa quo v neko drugo obliko politične skupnosti v dobro lokalnega prebivalstva in niso namenjene zasedbi ali pripojitvi ozemlja z minimalno uporabo sile ter na način, da povzročijo čim manj škode. Mirovne operacije torej potekajo zaradi vzpostavitve in ohranjanja mednarodnega miru na kriznih območjih z različno oboroženimi silami, od neoboroženih civilnih ali vojaških opazovalcev, lažje oboroženih razmejitvenih vojaških sil do bojnih skupin oboroženih s težkim orožjem. Operacijam sta skupni sestava in mandat, medtem ko se aktivnosti in njihova izvedba razlikujejo» (Jelušič 2005: 14).

Potrebno je opozoriti na razlikovanje pojmov mirovne operacije in operacije v podporo miru, katere večinoma izvaja Nato, medtem ko izraz mirovne operacije pri svojem delovanju uporablja OZN.

Jelušičeva v svojem delu Mirovne operacije in vloga Slovenije (2005: 12–13) navaja, da je po koncu hladne vojne treba razlikovati mirovne operacije in operacije v podporo miru.

1. mirovne operacije (Peace Operations), ki se večinoma izvajajo v okviru ZN, zelo pomembno pa je, da se sila oz. orožje uporablja le za namene samoobrambe;
2. operacije v podporo miru (Peace Support Operations), ki vključujejo vojaške sile, diplomatske in humanitarne organizacije in so oblikovane z namenom doseganja dolgoročnega političnega dogovora ali drugega določenega pogoja, skratka umirjanja situacije na konfliktnih območjih. Obsegajo različne aktivnosti kot so: vsiljevanje miru, vzdrževanje miru, prevencija konflikta, graditev miru in razne humanitarne aktivnosti. Delujejo na podlagi mandata ZN ali OVSE in tudi kot del kriznega upravljanja ter odzivanja. Izvajajo jih mednarodne vojaške in civilne strukture držav pošiljateljic. V teh se orožje uporablja tudi za vsiljevanje miru, skladno z mandatom.

Vojaška doktrina pa opredeljuje operacije kriznega odzivanja - OKO (angl. Crise Response Operations, CRO), ki obsegajo politično, vojaško in civilno delovanje, namenjeno preprečevanju kriz in kriznemu upravljanju pri doseganju zavezniških ciljev ter so skladne z mednarodnim pravom. Za razliko od operacij v okviru 5. člena, sodelovanje članic zavezništva ni obvezujoče in lahko vključuje tudi države izven zavezništva. SV sodeluje v

OKO pod okriljem mednarodnih varnostnih organizacij in v okviru mednarodnih pogodb, pod vodstvom Nata in EU (Vojaška doktrina 2006: 71, 100).

Glede na stopnjo oboroženosti pripadnikov se mirovne operacije delijo na:

1. opazovalne, v katerih imajo sodelujoči častniki orožje le za namene samoobrambe ali pa so celo neoboroženi (simbolna vloga orožja) in
2. lažje oborožene operacije, pri katerih so pripadniki običajno oboroženi z lahko pehotno oborožitvijo in lahki oklepnimi vozili, vendar se orožje ne sme uporabljati brez upravičenih razlogov.

Glede na število in raznovrstnost pa se mirovne operacije delijo na:

1. tradicionalne, v katerih sodelujejo le vojaške osebe in
2. kompleksne, v katerih sodelujejo tudi civilne osebe z določenim mandatom za razmejitev sprtih strani oz statusa quo ali ravnotežja med silami, ne pa za reševanje sporov, kar je stvar političnih dogovorov (Jelušič 2005: 22–23).

Jelušičeva navaja Gouldingovo tipologijo operacij za ohranjanje miru po koncu hladne vojne, s katero operacije opredeli glede na intenzivnost uporabe sile in stopnjo razvitosti državne strukture v državi sprejemnici mirovnih sil in jih tako deli na šest skupin glede na mandat in njihovo vlogo:

1. **Preventivna namestitev ZN**, in sicer pred izbruhom oboroženega spopada na zahtevo ene od sprtih strani, vendar samo na njenem ozemlju.
2. **Tradicionalna vmesna razmestitev mirovnih sil**, katerih naloga je nadzor nad prekinitvijo ognja, ločevanje sprtih strani in poročanje o tem. Mirovne sile so v tem primeru nepristranske in se ne vmešavajo v spor. Lahko so oborožene, opazovalne ali mešane.
3. **Operacije za uresničevanje sprejetih sporazumov med sprtimi stranmi**, v katerih mirovne sile opravljajo naloge razoroževanja, spoštovanja premirja, spoštovanja temeljnih človekovih pravic in svoboščin, uničevanja orožja, usposabljanja novih oboroženih sil,... . Značilno je, da se kršitelja sporazuma ne more kaznovati in da so te operacije mogoče le ob soglasju vseh petih stalnih članic VS ZN, ki ga sestavljajo: Kitajska, Francija, Rusija, Velika Britanija in Združene države Amerike.
4. **Operacije za zaščito humanitarne pomoči**, katerih naloga je varovanje humanitarnih konvojev ali razdelitev pomoči.

5. **Operacije za stabilizacijo razmer in vzpostavitev državnosti**, v katerih so naloge zelo obširne: humanitarna pomoč, razoroževanje enot, doseganje struktur oz. oblasti, obnova gospodarstva, ...
6. **Operacije za preprečitev kršenja dogovorov v sporu**, ki predvidevajo uporabo prisile, ob morebitnem kršenju premirja, sklenjenega s sporazumom (Goulding v Jelušič 2005: 20, 24).

Glede na to, da je predmet našega preučevanja Nato operacija kriznega odzivanja, je za naš vidik obravnave najustreznejša Natova opredelitev operacij v podporo miru¹⁰, ki jih uvršča v operacije izven 5. člena Washingtonske pogodbe¹¹, Njihov namen je pravočasno odzivanje Nata na potencialne krize, zagotovitev ohranjanja kriz stran od Zavezništva in usklajeno delovanje (Pipenbaher 2005: 19), ne glede na to, da zgoraj navedena tipologija smiselno obsega tudi spodaj navedene tipe operacij Nata:

1. **Operacije za vzdrževanje miru** (Peacekeeping Operations – PK) se izvajajo skladno z načeli VI. poglavja Ustanovne listine Združenih narodov (UL OZN), z mandatom nadzorovanja in pospeševanja mirovnih sporazumov. Za njihovo izvedbo je nujno potrebno soglasje v konflikt vpletenih strani. Zahtevana je nepristranskost in dovoljena uporaba sile, ki pa je omejena le na samoobrambo.
2. **Operacije za vsiljevanje miru** (Peace Enforcement – PE) potekajo skladno z načeli VII. poglavja UL OZN z mandatom podpore ali vzpostavitve miru in reda ter okrepitve z mandatom določenih pogojev.
3. **Operacije preprečevanja konfliktov** (Conflict Prevention) se izvajajo v skladu z načeli VI. poglavja UL OZN z mandatom uresničevanja ukrepov in dejavnosti preprečevanja konfliktov. Te operacije lahko obsegajo diplomatske pobude, prizadevanja za reforme nacionalnih varnostnih sistemov in njihovo podreditev demokratičnemu nadzoru ter preventivno razmestitev mednarodnih sil na mejah ali znotraj meja kriznega območja za

---

¹⁰ Nato je bil ustanovljen s Severnoatlantsko pogodbo leta 1949, v času hladne vojne zaradi vedno večjega občutka ogroženosti zahodne Evrope in ZDA pred takratno SZ, kot zavezništvo sil zahoda proti silam vzhoda. Ko se je hladna vojna končala, je moral tudi Nato spremeniti svoj varnostni koncept, ki ga je spremenil v letih 1991 in 1999. V ta namen je bila leta 1991 oblikovana nova strategija, po kateri bi Nato lahko vplival na mednarodni mir in varnost tudi na območju izven zavezništva, posledično s tem pa se je oblikoval tudi nov pristop k mirovnim operacijam. Nato je leta 1999 sprejel nov strateški koncept z večjim poudarkom na kriznem upravljanju (Vegič v Jelušič, 2005: 79-81). Po preteku obdobja hladne vojne se je povečala potreba po mirovnih operacijah. Zato se je povečala potreba ZN po sodelovanju z regionalnimi organizacijami, za kar je bilo Zavezništvo, zaradi svoje razvite vojaške strukture in uveljavljenih postopkov odločanja ter komuniciranja, ustrezno strukturirano. Mandat za misije so ponavadi zagotavljali ZN ali OVSE, Nato pa se je vanje vključeval na njihov poziv.

¹¹ Več o Washingtonski pogodbi – glej Internet 3.

preprečitev preraščanja sporov v oborožene spopade. Za te operacije se angažirajo razmeščene sile z zadovoljivo stopnjo zaupanja za odvrčanje in pospeševanje mirovnega procesa, kar pomeni, da so v skladu z načeli VII. poglavja Ustanovne listine OZN v bojni pripravljenosti za morebitno širjenje mandata.

4. **Operacije za vzpostavljanje miru** (Peacemaking) obsegajo diplomatske dejavnosti, ki naj bi po začetku spopadov omogočile njihovo ustavitev ali dosegle hitre mirovne pogodbe. Te obsegajo poravnavo, posredovanje za sporazum ali pomiritev v sporu, diplomatske pritiske, sankcije, izolacijo in druge operacije, o katerih odloči Severnoatlantski svet. Omenjene operacije potekajo predvsem z diplomatskimi sredstvi, lahko pa tudi s posredno ali neposredno vojaško podporo ali udeležbo.
5. **Operacije za izgradnjo miru** (Peace building) obsegajo dejavnosti podpore politični, socialni, vojaški, gospodarski in varnostni prenovitvi ali vzpostavitvi prvotnega stanja ter razvoju na kriznem območju. Omenjene operacije vključujejo mehanizme za identificiranje in podpiranje struktur, ki delujejo s ciljem vzpostavitve zaupanja, blaginje in gospodarske obnove ter zahtevajo dolgoročno zagotavljanje humanitarnih in razvojnih virov.
6. **Operacije zagotavljanja humanitarne pomoči** (Humanitarian Relief) potekajo kot operacije za podporo miru, ki lajšajo človeško trpljenje na kriznih območjih, na katerih odgovorne oblasti niso sposobne ali nočejo popolnoma podpreti prebivalstva. Lahko so del operacij v podporo miru ali pa so neodvisne; lahko tudi spremljajo humanitarne dejavnosti civilnih organizacij, specializiranih za humanitarno dejavnost. V takem primeru so sile dodeljene za posebno nalogo podpore vodilni humanitarni organizaciji, kateri prilagodijo svojo organiziranost in delovanje, razen pri ukrepih zaščite sil (Pipenbaher 2005: 19–20).

Nato deluje v skladu z načeli UL OZN, ki v svojem 51. členu določa pravico držav za kolektivno in individualno obrambo v primeru oboroženega napada, dokler VS ne sprejme potrebnih ukrepov za ohranitev mednarodnega miru in varnosti (Vegič v Jelušič 2005: 83).

Po našem mnenju operacije v podporo miru pridobivajo tudi vedno večji politični pomen, saj vplivajo na celotno krizno območje in s tem tudi na delovanje celotne državne in družbene strukture. V mirovnih silah ne delujejo več le vojaške osebe¹², kar je bila značilnost klasičnih

---

¹² Morda za to delo niso najbolj primerni pripadniki oboroženih sil, ker niso poznavalci posameznih specializiranih področij, vendar pa imajo vojaška znanja, ki so na pokonfliktnih območjih zelo koristna.

mirovnih misij OZN, ampak tudi za posamezna področja usposobljene civilne osebe, ki skrbijo za civilno-vojaško sodelovanje. S svojim delom pomagajo lokalnim oblastem in civilnemu prebivalstvu, predvsem pa oboroženim silam pri doseganju varnostnih ciljev operacije. Civilne osebe naj bi, poleg strokovnih znanj z različnih področij kot so javna uprava, civilna infrastruktura, gospodarstvo in kmetijstvo, kultura, šolstvo, zdravstvo ter humanitarna pomoč, poznale tudi vojaško organizacijo, pravila in kulturo¹³. S sodelovanjem civilne in vojaške sfere se združi znanje, ki lahko dosega primerljivo kakovostnejše rezultate, kot bi jih mirovne sile le z vojaškimi zmogljivostmi¹⁴. Njihova vloga je biti povezovalna nit med vojaškimi silami in civilno sfero, ki jo sestavljajo mednarodne organizacije, vladne organizacije in agencije, nevladne organizacije in poleg tega tudi civilno prebivalstvo, ki živi na kriznem območju. Vloga civilnih funkcionalnih strokovnjakov je, da vojski nudijo strokovno podporo pri sodelovanju z mednarodnimi organizacijami, vladnimi in nevladnimi organizacijami ter agencijami, lokalnimi oblastmi in civilnim prebivalstvom.

Poudariti moramo, da je vloga civilnih funkcionalnih strokovnjakov tudi svetovanje pristojnim poveljnikom glede vzpostavitve stanja civilne infrastrukture, v delu, ki zadeva varnostne vidike delovanja mirovnih sil na kriznem območju. V zvezi s tem tudi pogosto nudijo pomoč pri vzpostavitvi oblasti in delovanju družbe, saj lokalne oblasti glede na dosedanje izkušnje, praviloma ne razpolagajo z zmogljivostmi, sredstvi in viri, ki bi omogočili samostojno obnovo brez pomoči mednarodne skupnosti - MS. Vojaški del mirovnih sil praviloma ni odgovoren za prej omenjena področja, saj so ta v pristojnosti civilnih misij in specializiranih civilnih organizacij. Zaradi navedenega vojske predajo izjemoma prevzete obveznosti takoj, ko pričnejo delovati civilni mehanizmi MS. Izkušnje sodobnih operacij kažejo, da sodobne vojaške mirovne sile, zlasti kadar so vodene in podprte s strani Nata ali EU, relativno hitro dosežejo zastavljene varnostne cilje. Stabilizacija in obnova kriznih območij je dolgotrajen proces, ki bi zahteval mnogo večjo stopnjo usklajenega delovanja mednarodnih finančnih, trgovinskih in razvojnih organizacij. Operacije v podporo miru ne odpravljajo globalnih strukturnih neskladij in protislovij, ampak učinkujejo na območju, kjer sta nasilje in trpljenje prerasla mejo, ki jo dopušča današnja civilizacija. Ta

---

¹³ Podobno ugotavlja Jelušičeva, da »namen te velike vojaško-gospodarsko-socialno-politične infrastrukture, ki se naseli v krizni del regije, je ponovna vzpostavitev državnih organov, delov gospodarstva, zdravstva, šolstva, sodnega sistema in zlasti oblikovanje novega političnega sistema« (Jelušič 2005: 23).

¹⁴ Poročilo o sodelovanju skupine CIMIC civilnih funkcionalnih strokovnjakov iz Republike Slovenije na Nato vaji kriznega odzivanja Steadfast Jaw 07, MO RS: št. 801-8/2007-1, z dne 14. 2. 2008).

meja se po zaslugi vedno bolj ozaveščene mednarodne javnosti niža, za kar so v veliki meri zaslužni množični mediji, ki poročajo iz kriznih območij (Pipenbaher 2005: 16).

Rezultati OKO v okviru Nata, so pokazali na določeno diskrepanco med doseganjem varnostnih ciljev in rezultati MS pri postkonfliktni obnovi kriznih območij na političnem, ekonomskem in socialnem področju. Navedeno praznino se v zadnjem času skuša na konceptualni ravni rešiti z razvojem celovitega pristopa k usklajenemu načrtovanju in sodelovanju mirovniških sil in mednarodnih vladnih ter nevladnih organizacij pri stabilizaciji in obnovi (Stabilization and Reconstruction)¹⁵ v vseh fazah izvajanja navedenih operacij. Kosovo je predstavljalo na tem področju prvi kompleksnejši izziv, saj so rezultati navedene rekonstrukcije, ki je tradicionalno v pristojnosti civilnih misij OZN, EU in OVSE ter mednarodnih vladnih in nevladnih organizacij relativno slabi, kar so skušale mirovne sile nadoknaditi s tako imenovanimi nujnimi projekti s takojšnjim učinkovanjem (Quick Impact Projects – QIP) zlasti zaradi pričakovanj in zahtev lokalnih oblasti in prebivalstva. V primeru Kosova so navedeni projekti svoj vrh dosegli v drugem oz. tretjem letu izvajanja OKO, od tedaj pa njihov obseg in število nenehno upada. Kljub temu prevladuje splošna ocena, da je revitalizacija QIPs s strani CFS in CIMIC BS Sokol, imela ugodne učinke na lokalno oblast in prebivalstvo ter ni naletela na tradicionalno nasprotovanje zlasti nevladnih organizacij, ki v tovrstnih dejavnostih vojsk praviloma vidijo konkurenco oz. vmešavanje v civilno družbo. Dodatna vrednost dejavnosti CFS in CIMIC BS Sokol je v usklajenem sodelovanju z ministrstvi in mednarodnimi organizacijami, ki so se z izvedbo projektov strinjali. S tem je Slovenija dosegla primerljivost zlasti z italijanskim CIMIC, medtem ko so druge udeleženske, vključno z Nemčijo, ZDA, VB, Francijo, Španijo itd., obdržale raven navedenih projektov v okviru psiholoških in informacijskih operacij, čeprav je organizacija navedenih projektov v pristojnosti CIMIC skupin (Pipenbaher 2008).

---

¹⁵ Obsežneje je omenjeno področje razdelano v Garb (2006), v Postkonfliktna družbena obnova – koncept, vrste in ključne težave, v Pipenbaher, (ur.), 7–24.

---

3. CIVILNO-VOJAŠKO SODELOVANJE (CIMIC)

Za preučitev in pojasnitev vloge, mesta in delovanja CIMIC v bojni skupini (BS) Sokol je treba pojem in področje delovanja umestiti v sklop politik, doktrin, taktik, tehnik in postopkov, ki urejajo delovanje sil Nata.

Hierarhija Natovih dokumentov je prikazana v sliki 3.1, iz katere je razvidno, da je osnovni dokument, ki določa Natovo politiko CIMIC MC 411/2¹⁶. Navedeni dokument poudarja medsebojno soodvisnost vojaških ukrepov, mehanizmov in sredstev oziroma mirovnih sil ter civilnih oblasti. Natova doktrina za CIMIC AJP-9¹⁷ je najširši dokument, ki določa cilje, metode in načela delovanja Nato poveljstev in sil na področju CIMIC. MO RS je navedeno doktrino sprejel kot Slovenski vojaški standard - SVS¹⁸. CIMIC področje urejata tudi Priročnik funkcionalnega načrtovanja CIMIC (CIMIC Functional Planning Guide – FGP)¹⁹ ter Taktike, tehnike in postopki CIMIC (CIMIC Tactics, Techniques and Procedures - TTPs).²⁰

Slika 3.1: Hierarhija Natovih CIMIC dokumentov

Vir: Grgantov 2007.

¹⁶ MC 411/2- NATO Military Policy on Civil Military Co-operation, 2002.

¹⁷ AJP-9, NATO Civil - Military Co-operation Doctrine, ki podpira cilj povezljivosti doktrine zavezniških združenih operacij (AJP-01), v kateri je CIMIC opredeljen v 20. poglavju.

¹⁸ STANAG 2509(1), številka: 860-78/2006-3, z dne 29.12.2006.

¹⁹ FGP – CIMIC Functional Planning Guide (Priročnik funkcionalnega načrtovanja CIMIC).

²⁰ ACO (Allied Command Operations) CIMIC Tactics, Techniques and Procedures.

²¹ NAC – North Atlantic Council (Severnoatlantski svet), v katerem se sprejemajo odločitve glede kriznega menedžmenta in kriznega odzivanja.

²² SHAPE – Supreme Headquarters Allied Powers Europe (Vrhovno poveljstvo Zavezniških sil Evrope), ki je podrejen strateškemu SACEUR (Supreme Allied Command Europe).

Tudi v RS smo pri pripravi konceptualnih in doktrinarnih rešitev izhajali iz navedenih Natovih dokumentov. V Vojaški doktrini SV je CIMIC določen »kot viri in aktivnosti, ki podpirajo odnose med poveljniki in civilnimi ter vojaškimi organi oblasti in civilnim prebivalstvom na območju delovanja enot SV. Prav tako vključuje sodelovanje z nevladnimi, lokalnimi in mednarodnimi organizacijami« (Vojaška doktrina 2006: 70). Vojaška doktrina je na ta način zaobjela celotno področje civilno-vojaškega usklajevanja in sodelovanja, ki je bilo za civilno obrambo, kot drugi del sestavni del obrambnega sistema, urejeno v Doktrini civilne obrambe.²³

Strateški koncept (SC99)²⁴ določa, da je sodelovanje med zavezniškimi silami in civilnim, tako vladnim kot nevladnim okoljem, v katerem te delujejo, ključno za uspeh operacij. CIMIC pomaga poveljniku pri doseganju cilja misije, ki je njegova odgovornost (AJP1–01 (B) 2002: 20 – 1), zato je CIMIC v izvedbenih dokumentih določen kot usklajevanje in sodelovanje med poveljnikom zavezniških sil in prebivalstvom, lokalnimi in nacionalnimi oblastmi, mednarodnimi, nacionalnimi in nevladnimi organizacijami ter agencijami v podporo izvajanju misije.²⁵ Iz dokumentov Nata je razvidno, da je glavni namen izvajanja dejavnosti CIMIC vzpostavljanje varnejšega okolja za delovanje mirovnih sil. S svojim delovanjem lahko pozitivno vpliva tudi na bolj usklajeno politično, gospodarsko, socialno in kulturno obnovo kriznih območij (Pipenbaher 2006: 53).

CIMIC se uporablja v dveh primerih, in sicer v operacijah po 5. členu Washingtonske pogodbe (operacije kolektivne obrambe) ter v operacijah kriznega odzivanja izven 5. člena omenjene pogodbe. Pri obeh vrstah operacij je pri načrtovanju vojaških operacij potrebno upoštevati socialne, politične, kulturne, verske, gospodarske, okoljske in humanitarne dejavnike. Pomemben dejavnik so mediji ter pričakovanja lokalne in mednarodne skupnosti. Navedeni odnosi med vsemi naštetimi civilnimi akterji in vojaškimi silami so ključnega pomena za reševanje konflikta. CIMIC je kot posebna priloga vključen v vse dokumente obrambnega in operacijskega načrtovanja. Poudariti je treba, da se uporaba CIMIC razlikuje glede na vrsto operacije.

---

²³ Doktrina civilne obrambe RS, številka 810-02/2002-1, z dne 25.4.2002, stran 21.

²⁴ SC99 – Natov Strateški koncept, ki je določil krizni menedžment kot eno temeljnih varnostnih nalog, saj mora biti Zavezništvo pripravljeno za preprečevanje konflikta in aktivno delovati na področju kriznega menedžmenta, vključno z operacijami kriznega odzivanja.

²⁵ AJP-9 – Nato Civil – Military Co-operation (CIMIC) Doctrine – Natova doktrina civilno vojaškega sodelovanja, junij 2003.

Nato je razvil posebna načela delovanja CIMIC, ki naj bi jih upoštevale vse države prispevajoč kontingente v mirovne sile. CIMIC načela so predstavljena podrobneje z namenom preverjanja upoštevanja navedenih načel v empiričnem delu naloge.

Načela so:

1. Primarnost poslanstva in nalog pomeni, da CIMIC omogoča poveljniku odnose z raznimi civilnimi akterji, na območju njegove odgovornosti. CIMIC mu torej omogoča vključevanje vseh nujnih civilnih dejavnikov v načrtovalni proces in obratno - določeno vojaško podporo civilnim oblastem na skupnem območju operacije o čemer odloča poveljnik. On odloča na podlagi razpoložljivih virov, usklajevanju s civilnimi agencijami in na oceni prednostnih vojaških nalog. Zaradi preprečevanja ogrožanja dolgoročnih ciljev operacije morajo biti vse lokalne naloge CIMIC usklajene z nadrejenim CIMIC poveljstvom.
2. Poveljnikovo usmerjanje pomeni njihovo odgovornost na vseh ravneh in njihovo usmerjanje CIMIC dejavnosti, pri čemer je pomembno njihovo zavedanje glede vpliva vojaških operacij na okolje in obratno.
3. Načelo ekonomičnosti pomeni, da se mora poveljnik izogibati preveliki porabi vojaških sredstev za nevojaške namene in naloge, saj so ta omejena, zato je pomembno, da se vojska izogiba omogočanju dolgoročne civilne odvisnosti od vojaških virov, ne glede na to ali gre za prebivalstvo, vlado, mednarodne vladne ali nevladne organizacije ter agencije. Pogosto pa vojska prevzame vlogo glavnega oskrbovalca, saj deluje na območjih, kjer niso zagotovljene niti osnovne življenjske potrebe in storitve.
4. Načelo določanja prednosti in koncentracije pomeni, da gre za omejene razpoložljive vire CIMIC, zato mora biti njihova poraba dobro premišljena in usmerjena na prednostne naloge, kar naj bi ugodno vplivalo na pozitivno sprejemanje vojske.
5. Načelo obveznosti in humanitarne pozornosti pomeni poveljnikovo pravno obvezanost k spoštovanju in izpolnjevanju mednarodnega humanitarnega in vojnega prava, spoštovanju človekovih pravic posameznikov in skupin ter varovanje njihovega dostojanstva, ne glede na okoliščine.
6. Kulturna zavest: je pomemben dejavnik v operacijah, pomeni razvoj in ohranjanje občutka za kulturo, lokalne običaje in način življenja. Zato je kulturno ozaveščanje in usposabljanje pripadnikov mirovnih sil pomembno. Kršenje lokalnih običajev in predpisov v gospodarsko, politično in socialno nestabilnem okolju bi lahko ogrozilo

uspeh doseganja načrtovanih ciljev operacije, torej smotra napotitve mirovnih sil na krizno območje.

7. Načelo skupnih ciljev: pomeni razumevanje načinov in izvajanja vojaškega dela operacij s strani vseh organizacij, kar je pomembno za hitro odločanje. Cilji CIMIC in drugih organizacij se lahko razlikujejo, zato je pomembna izmenjava informacij za dosego cilja.
8. Načelo deljene odgovornosti: morala, delovna praksa in struktura civilnih organizacij ter agencij, s katerimi sodeluje vojska, so različne, zaradi česar je nujna analiza skupnih ciljev, dogovor in delitev odgovornosti za doseganje skupnih koristi, kar zmanjšuje verjetnost morebitnih nesporazumov. Civilne funkcije, ki jih začasno opravljajo mirovne sile, je potrebno čim prej prenesti na pristojne civilne organe.
9. Načelo soglasja oziroma privolitve: zaradi česar naj bi bilo veliko CIMIC prizadevanj usmerjenih v vzpostavljanje in ohranjanje prostovoljnega sodelovanja civilnih organizacij, kar pomeni, da bodo poveljniki ob morebitni prekinitvi prostovoljnega sodelovanja, če bo potrebno, porabili veliko časa in sredstev, da se ta ponovno vzpostavi.
10. Načelo preglednosti: je pomembno za odkrite odnose med udeleženci operacije, saj so takšni odnosi pogoj in podlaga za medsebojno zaupanje in s tem uspešno sodelovanje. V ta namen si morajo CIMIC izvajalci prizadevati za iskrene odnose, tudi s pomočjo pravočasnega posredovanja verodostojnih informacij lokalnim organizacijam ter s tem preprečiti napetosti med politično, vojaško ter drugimi komponentami, kar je pogost pojav.
11. Načelo zagotavljanja učinkovitih informacij: za učinkovito sodelovanje in delovanje je pomembna vzpostavitev medsebojnega zaupanja med mirovnimi silami in civilnimi oblastmi, agencijami, organizacijami ter prebivalstvom. Za nastanek medsebojnega zaupanja so potrebni čas in vzpostavitev ter vzdrževanje komunikacijskih kanalov, ki potekajo na vseh ravneh skozi CIMIC sestave do predstavnikov civilnih organizacij in vodilnih agencij, kar preprečuje morebitno nerazumevanje in nesoglasja (Pipenbaher 2005: 42–44).

Cilj uveljavljanja načel je vzpostavitev stabilnega okolja, v katerem bo misija lažje opravljala načrtovane naloge. Z njimi se vzpostavljajo pravila sodelovanja s civilnim okoljem, s čimer se lahko poveča stopnja uspešnosti misije. Primerno je, da je delovanje vojaških sil usklajeno s civilnim okoljem oziroma s civilnimi oblastmi. Osebe CIMIC ima vsaj v začetni fazi

---

operacije osrednjo vlogo pri ocenjevanju nujnih potreb lokalnega prebivalstva in zmogljivosti lokalnih oblasti in gospodarstva, kar predstavlja nujno osnovo za operativno načrtovanje, zagotavljanje potreb, doseganje stabilnosti in za oblikovanje načrta za postopen prenos izvajanja nalog na civilne oblasti (AJP1-01 (B) 2002: 20-5–20-6).

Navedena načela predstavljajo izhodišče pri pripravi na operacijo, pri delovanju med operacijo in med prehodno fazo operacije, ko se misija približuje k načrtovanemu cilju, določenemu z mandatom (AJP-9, 2003: 3-1–3-4). V pripravljalni fazi CIMIC izdelava oceno stanja na območju izvajanja misije, značilnosti civilnega prebivalstva, politično in kulturno zgodovino območja, stanje obstoja oz. neobstoja lokalne in nacionalne vlade, stopnjo funkcioniranja javne uprave, stanje gospodarstva, stanje civilne infrastrukture, prisotnost mednarodnih organizacij, nevladnih organizacij in sprejemanje mirovnih sil s strani različnih struktur lokalnega prebivalstva. CIMIC skrbi za pripravo in usposabljanje udeležencev misije. V operativni fazi je osnovna naloga CIMIC zagotoviti sodelovanje z vsemi civilnimi strukturami na območju misije, ki omogoča poveljniku doseči zastavljene cilje. V prehodni fazi se vse zadeve, ki jih je s civilnega področja vodila vojska, preda določenim civilnim oblastem in drugim pristojnim mednarodnim ali lokalnim organizacijam.

Nato je v skladu s cilji sil razvil poveljstva in enote CIMIC, katerih obseg in čas delovanja se določi na podlagi ocene civilnega okolja na območju delovanja misije, zato morajo biti CIMIC sile bolj prilagodljive kot drugi deli klasičnih vojaških sil. CIMIC sektorji so vključeni v združena poveljstva, poveljstva operacij, divizij in brigad. Njihov obseg in organizacija sta odvisna od obsega nalog. K navedenim poveljstvom so praviloma pridodane skupine funkcionalnih strokovnjakov s področij javne uprave in javnih služb, gospodarstva, kmetijstva in preskrbe, civilne infrastrukture, kulture, ki vključuje šolstvo, varstvo človekovih pravic, varstvo kulturne in naravne dediščine ter področja humanitarne pomoči. Kljub želji, da bi CIMIC postal Nato mednarodna struktura, pa se CIMIC pogosto pridodaja kot element nacionalnih kontingentov z nacionalnimi cilji in omejitvami tudi na ravni bataljonov. V nalogi bo poudarek dan tudi in zlasti na FS, ki so lahko: civilne osebe brez vojaškega znanja ali vojaške osebe s primernimi civilnimi strokovnimi kvalifikacijami. Omenjene strokovnjake se napoti na območje delovanja operacije takrat, ko potrebujejo njihovo specifično znanje za posebne naloge. Število angažiranih strokovnjakov in njihovo področje dela sta odvisna od potreb in po drugi strani tudi zmožnosti zagotavljanja usposobljenih strokovnjakov. Država donatorka, ki napoti FS na območje operacij, praviloma določi tudi pogoje za zaposlitev FS

(Pipenbaher 2005: 45). V CIMIC strukturo so prav tako vključeni CIMIC centri, ki so ustanovljeni za neposredno izmenjavo informacij med vojsko, civilnimi organizacijami, lokalnimi oblastmi in zlasti lokalnim prebivalstvom, ki glede na izkušnje iz sodobnih operacij praviloma najbolj zaupajo vojaškemu delu mirovnih sil. CIMIC centri se nahajajo na dostopnih mestih in praviloma izven vojaških baz ter v bližini vodilnih mednarodnih ali humanitarnih organizacij. CIMIC centri so stične točke za izmenjavo informacij, so zveza med civilno in vojaško sfero ter imajo poleg nalog povezovanja, pospeševanja izmenjave informacij, svetovanja ter poročanja poveljstvu skupine tudi nalogo krepite legitimnosti sil pri lokalnemu prebivalstvu in tudi civilnih oblasteh (Pipenbaher 2005: 44–46).

4. CIVILNO-VOJAŠKO SODELOVANJE V REPUBLIKI SLOVENIJI (CIMIC v RS)

4.1 Razvoj koncepta CIMIC v RS

Slovenija se je odločila razviti razširjeno obliko CIMIC, ki vključuje civilne zmogljivosti, te pa so se začele razvijati glede na partnerske cilje Nata oziroma po članstvu v zavezništvu v skladu z Natovim ciljem sil 3874 I (CIMIC - Civilne zmogljivosti), na podlagi katerih so bila sprejeta Izhodišča za vključevanje civilnih strokovnjakov in zmogljivosti v operacije v podporo miru in druge operacije kriznega odzivanja (Vlada RS, št. 802000-1/2005-4, z dne 28.10. 2005). Na podlagi izhodišč je bil sprejet Program usposabljanja »Sodelovanje civilnih funkcionalnih strokovnjakov in drugih civilnih oseb v operacijah v podporo miru« (MO, šifra: 801-05-45/2004-48, z dne 15. 12. 2005), ki je bil na podlagi pridobljenih izkušenj dopolnjen v letu 2008. V Uradnem listu Republike Slovenije, številka 75/06, je bila objavljena Uredba o sodelovanju civilnih strokovnjakov in zmogljivosti v mednarodnih operacijah na obrambnem področju. Vlada RS je 13. decembra 2006 sprejela Sklep za napotitev skupine civilnih funkcionalnih strokovnjakov v SIKON KFOR 15 (številka: 871000-28/2006/4, z dne 13. 12. 2006). Na podlagi omenjenega sklepa pa je Vlada RS 29. marca 2006 sprejela Sklep za izvajanje projektov civilno-vojaškega sodelovanja v operaciji KFOR, februarja 2007 pa so bile sprejete usmeritve za sodelovanje CFS v okviru BS Sokol (Pipenbaher 2007: 18; Šket Jarm 2007: 7–9).

V nadaljevanju bomo prikazali razvoj in strukturo CIMIC v SV, vmeščenost CFS v okvir sistema civilne obrambe ter izvajanje usposabljanja in vaj v kontekstu priprav na KFOR in druge OKO.

4.2 Civilno-vojaško sodelovanje v Slovenski vojski - SV

Razvoj CIMIC v SV poteka v okviru JFCNP, J9 (Joint Force Command Naples, Sektor za CIMIC). Namen RS je, da se v letu 2009 vključi v CIMIC skupino Jug, v katero se postopoma vključujejo tudi druge države (Usmeritve ministra za obrambo, december 2007, pogovor Pipenbaher). V navedenem letu se bo država predvideno priključila tudi CIMIC centru

odličnosti na Nizozemskem, ki skrbi za izobraževanja s področja CIMIC. Na naveden način bo RS sledila ciljem zagotavljanja usklajenega delovanja s članicami Nata.

Slovenska vojska ne predvideva oblikovanja večje enote CIMIC, zmogljivosti so razporejene v okviru štabnih funkcij (Blaznik 2005: 164 – 165), kar pomeni, da je v okviru poveljstev SV določeno število usposobljenih častnikov (Č) in podčastnikov (PČ). Dolžnosti se izvajajo v okviru J-9 na generalštabni ravni, G-9 na ravni poveljstva sil in S-5 na ravni podrejenih poveljstev in enot. Strateško načrtovanje CIMIC zmogljivosti se izvaja v Generalštabu Slovenske vojske (GŠSV), operativno načrtovanje na ravni Poveljstva sil Slovenske vojske (PSSV), taktično pa se CIMIC izvaja v brigadah, Poveljstvu za podporo (PP) in Vojaških teritorialnih poveljstvih (VTP) oziroma od leta 2007 tudi v okviru določenih kontingentov SV²⁶ (povzeto po Blaznik 2005: 165).

Države na različne načine razvijajo CIMIC, zato je poenotenje njegovega razumevanja in njegovo definiranje zelo zahtevno²⁷. Razvoj zmogljivosti CIMIC je pomemben dejavnik razvoja skupnih zmogljivosti oboroženih sil, poleg tega pa sta pomembna še operativno načrtovanje in doktrina, kar po Blaznikovem mnenju sestavlja trikotnik za pripravo in oblikovanje CIMIC (Blaznik 2005: 164, 168).

Razvoj CIMIC zmogljivosti v prihodnosti je odvisen od prihodnje strukture SV in razpoložljivih kadrovskih, finančnih in materialnih virov ter stopnje razvitosti zavesti o pomenu, zlasti v funkciji promocije SV v civilni družbi doma in na območju OKO.

---

²⁶ SV je začela oblikovati CIMIC zmogljivosti leta 2005, ko so potekala prva usposabljanja civilnih in vojaških strokovnjakov s CIMIC področja v operacijah v podporo miru, kar pa ne pomeni, da niso priprave in načrtovanja potekala že prej. Pripadniki SV so v preteklosti že opravljali naloge CIMIC v operacijah v podporo miru v Multi-national Protection Force Mission in Albania (ALBA), Stabilization Force (in Bosnia and Herzegovina) (SFOR), Kosovo Force(KFOR), Concordia, idr., predvsem zaradi poznavanja lokalnih razmer (Blaznik 2005: 164).

²⁷ Za različno razvijanje pristopa držav do CIMIC področja lahko navedem razliko med Belgijo in Slovenijo. Belgija se je namreč odločila, da bo imela nabor za FS iz rezervne sestave belgijskih oboroženih sil, ki jo lahko kadarkoli pošljejo na krizno območje, kjer bo delovala v okviru CIMIC. Do sedaj še niso uspeli napotiti nobenega FS, saj imajo velike težave z delodajalci (Pipenbaher 2008). Slovenija je glede FS izbrala drugo pot, in sicer je vzpostavila sistem evidentiranja in usposabljanja kandidatov za CFS, ki poteka prek pristojnih ministrstev, in prek teh tudi iz humanitarnih, gospodarskih ter drugih organizacij.

4.3 Civilna obramba

Z vključitvijo v Severnoatlantsko zavezništvo so se naloge civilne obrambe RS razširile na obladovanje kriz v regionalnem in širšem strateškem okolju, katere ni mogoče obvladati z običajnimi mehanizmi države in družbe. Z vključevanjem civilnih funkcionalnih strokovnjakov v skupine za civilno-vojaško sodelovanje RS želi poleg prispevka mednarodnim varnostnim in obrambnim organizacijam povečati stopnjo integralne varnosti v okolju, v katerem delujejo; izboljšati položaj lokalnega prebivalstva na območju delovanja operacij v podporo miru; omogočiti, da bi imele slovenske gospodarske, kulturne, humanitarne in druge organizacije boljše pogoje za vse oblike sodelovanja s subjekti na območju izvajanja operacij v podporo miru in prispevati k bolj usklajenemu delovanju subjektov iz RS, ki delujejo na območju izvajanja (Pipenbaher 2007: 19).

Za krizna območja je značilno, da so v zelo slabem gospodarskem stanju, organi oblasti ne delujejo, družbo v veliki meri preplavljajo kriminalne združbe, prevladujeta revščina in črni trg, okolje in infrastruktura sta uničeni, kršene so človekove pravice in temeljne svoboščine, veliko prebivalcev se izseli (begunci) in običajno obstajajo etnični spori. Mirovne operacije so vse bolj kompleksne, več funkcionalne in potekajo na večnacionalni ravni, zato se tudi povečuje vloga CFS, saj so njihove naloge vedno bolj specializirane. Za njihovo opravljanje pa seveda potrebujemo strokovnjake z raznih področij, da s svojim znanjem pripomorejo k kvalitetnejši obnovi na kriznih območjih. Slovenska skupina CFS, ki jo sestavlja 56 usposobljenih kandidatov, lahko deluje na različnih področjih, in sicer na področju razvojnih politik, zakonodajnem področju, kmetijskem področju, področju veterine, področju varne preskrbe s hrano, preprečevanja širjenja bolezni živalskega izvora, javne uprave, notranjih in zunanjih zadev, obrambe, informatike, zaščite kulturne dediščine, množičnih občil, energetike in električnega sistema, varstva okolja, cestne infrastrukture, humanitarnih ter drugih zadev (Šket Jarm 2007: 7). Naloge CFS so po Pipenbaherjevem mnenju naslednje (Pipenbaher 2005: 5): sodelovanje v štabnem delu, priprava CIMIC ocen območja, usklajevanje in vodenje projektov, svetovanje in pomoč poveljnikom, prizadevanje za začetek obnove na kriznih

območjih, vzdrževanje stikov z razvojnimi in humanitarnimi organizacijami ter poskus pridobitve donatorjev za obnovo doma ali v tujini.²⁸

Sodelovanje civilne obrambe RS v mednarodnih mirovnih dejavnostih določa Uredba o sodelovanju civilnih strokovnjakov in zmogljivosti v mednarodnih operacijah na obrambnem področju²⁹. Omenjena uredba določa postopke ministrstev, vladnih služb, gospodarskih družb in drugih organizacij pri načrtovanju in izvajanju aktivnosti za sodelovanje CFS s področja javne uprave, civilnih logističnih ter drugih zmogljivosti z namenom podpore mirovnim silam na območju izvajanja operacij v podporo miru ali drugih operacijah kriznega odzivanja oz. mednarodnih operacijah. Vlada RS določi namen, naloge, morebitne nacionalne omejitve, obseg in trajanje sodelovanja CFS ali civilnih zmogljivosti v mirovnih operacijah. Sektor za civilno obrambo koordinira in določa naloge pri pripravi in izvedbi projektov, ki obsegajo vzpostavitev delovanja organov političnega obsega, vzpostavitev delovanja javnih služb in drugih služb javnega pomena. Ko se vlada odloči za sodelovanje s civilnimi strokovnjaki (CS) na določenem kriznem območju, določi tudi projekte in sredstva za njihovo izvršitev. Sektor za civilno obrambo seznanja gospodarske družbe, interesna združenja, zavode in druge organizacije (tudi nevladne) z informacijami in s pobudami o možnostih za izvedbo gospodarskih, humanitarnih in drugih projektov na območju mednarodne operacije. Poleg naštetih aktivnosti, skupaj s CFS, omenjenim organizacijam pomaga pri vzpostavljanju stikov s predstavniki mednarodnih organizacij in lokalnih oblasti na območju delovanja operacije. Poveljnik slovenskega kontingenta lahko skladno z mandatom in razpoložljivimi zmogljivostmi, na pobudo CFS, zagotovi logistično ali drugo pomoč pri izvajanju humanitarnih projektov med izvajanjem operacij. CFS so med delovanjem v mirovni operaciji disciplinsko odgovorni poveljniku organa, ki je pristojen za njih, oziroma drugi osebi, ki je pooblaščen za njihovo vodenje, na strokovnem področju pa predstojniku Sektorja za civilno obrambo.

Cilj Sektorja za civilno obrambo je letno evidentirati do 25 novih CFS. V letu 2007 je potekala Natova potrditvena vaja, kar pomeni, da so pristojna Natova poveljstva za skupine

---

²⁸ Kandidati morajo poleg razpisnih pogojev za poklicno delo izpolnjevati tudi posebne pogoje za opravljanje CIMIC dela, ki jih določi minister za obrambo in sicer: zahtevano izobrazbo, delovne izkušnje, dostop do tajnih podatkov, starost, zdravstveno sposobnost, znanje tujih jezikov in druge posebne pogoje.

Ob prijavi so kandidati dolžni podpisati izjavo o uvrstitvi v evidenco kandidatov za napotitev v mednarodne operacije za dobo petih let, razen če kandidat ni izbran le za določeno mirovno operacijo. Kandidati morajo pred napatitvijo opraviti programsko usposabljanje, določeno s strani ministra za obrambo.

²⁹ Uredba o sodelovanju civilnih strokovnjakov in zmogljivosti v mednarodnih operacijah na obrambnem področju, Ur. l. RS, št. 75/2006, z dne 18. 7. 2006.

CFS in tudi za vse posamezne strokovnjake izvajala postopek potrditve. V proces potrjevanja se je prijavila tudi RS in ga uspešno opravila (Šket Jarm 2007: 8).

4.4 Usposabljanja in vaje – temelj skupnih priprav na sodelovanje v operacijah kriznega odzivanja (OKO)

Država Slovenija je razvila usposabljanje, ki vključuje tako civilne kot vojaške osebe, kar je sicer zahtevani cilj sil. Pri izvedbi usposabljanja, katerega nosilec je Sektor za civilno obrambo sodelujejo Nato inštruktorji, Fakulteta za družbene vede (FDV), Filozofska fakulteta (FF), MZZ, MNZ, Rdeči križ Slovenije (RKS), Slovenska Karitas, GŠSV J-9, PSSV G-9 in častniki SV iz različnih enot. Usposabljanja o civilni udeležbi v operacijah v podporo miru in drugih operacijah kriznega odzivanja se je udeležilo 56 evidentiranih kandidatov za CFS, 35 častnikov in podčastnikov SV ter 15 pripadnikov tujih oboroženih sil. Usposabljanje predstavlja kombinacijo teorije in prakse. Prva usposabljanja so bila s CIMIC področja izvajana v letu 2005 (Šket Jarm 2005: 22).

Navedeno usposabljanje se dopolnjuje na vajah, na katerih sodelujejo vojaški pripadniki in civilni strokovnjaki. Decembra 2005 je bila izvedena mednarodna vaja Viking 05, na kateri je sodelovalo osem držav članic Zavezništva in partnerstva za mir. Njene glavni cilj je bil usposobiti poveljstva brigadnih ter bataljonskih ravni v postopkih in dejavnostih predvsem s področja delovanja CIMIC na kriznih območjih v operacijah v podporo miru. Vaja je sočasno potekala v osmih državah (Šket Jarm 2005: 10).

Leta 2006 je na Debelem rtiču od 13. do 22. novembra potekala CIMIC vaja, na kateri so preverili usposobljenost 28 CFS in 16 CIMIC častnikov ter podčastnikov SV za delovanje v okviru mirovnih sil na območju izvajanja operacij v podporo miru. Vaja je v vadbenem delu potekala v angleškem jeziku, namen pa je bil preveriti CIMIC rešitve in postopke, določene s sprejeto uredbo, hkrati pa preveriti tudi zmogljivosti v mednarodnih operacijah na obrambnem področju ter pridobiti izkušnje in znanje v namišljenem okolju z namišljenim scenarijem. Postopki so bili izvajani skladno z Natovo CIMIC doktrino in drugimi veljavnimi Natovimi dokumenti s CIMIC področja (Pipenbaher 2006: 269–270).

4.5 Zaključek

Sklenemo lahko, da je zaradi kompleksnosti okolja, v katerem potekajo operacije v podporo miru, Nato razvil koncept vključevanja CIMIC in FS. Današnje operacije nikjer ne potekajo brez CIMIC, kar kaže na njegovo pomembnost, saj je postal nenadomestljiva vez med vojsko in civilnim prebivalstvom ter organizacijami.

Po našem mnenju je primarna naloga CIMIC izvajanje podpore lastnim silam, ki drugim subjektom omogočajo varno okolje, temu sledi podpora sodelovanju med civilno in vojaško sfero ter podpora civilnemu prebivalstvu. Na drugi strani pa je evidentno, da se priljubljenost oboroženih sil najbolj poveča v stiku s civilnim prebivalstvom. Vojska izvaja projekte obnove civilne infrastrukture in druge projekte splošnega pomena le v primeru, ko civilna oblast oziroma civilne organizacije ne delujejo in te naloge prenese na civilne nosilce takoj, ko je to mogoče. Pomoč vojske pri obnovi cest in infrastrukture olajša delo civilnim oblastem, s tem pa izboljša življenjske pogoje prebivalcev. Zaradi velikih humanitarnih potreb in neenakomerne porazdelitve pomoči vojska pomaga tudi humanitarnim organizacijam pri dostavi pomoči ali pa opozarja na določene probleme, saj zaradi svoje številčnosti in prisotnosti na celotnem območju razmere najbolj pozna.

5. CIVILNO-VOJAŠKO SODELOVANJE BOJNE SKUPINE SOKOL (CIMIC BS SOKOL) – ŠTUDIJA PRIMERA

Pri analizi delovanja skupine CIMIC BS Sokol smo izhajali iz analize civilnega okolja na območju odgovornosti izvajanja OKO, ki je bilo v pristojnosti BS Sokol in hkrati upoštevali širše družbenozgodovinske vplive, ki so po mnenju večine avtorjev ključnega pomena pri težavah na navedenem območju.

5.1 Analiza kosovskega kriznega območja – širši aspekt generiranja in reševanja krize

Konflikti na območju Kosova in zahodnega Balkana so se v latentni in manifestni obliki pojavljali praktično vse od časov, ko je na tem območju svoj vpliv razširilo Otomansko cesarstvo posegajoč v interesno območje Avstro-ogrske monarhije. Tako Avstro Ogrska kot Turški imperij nista dopuščala nacionalnih pravic prebivalcem, ki so prebivali na navedenem območju. Prav izražanje nacionalnih pravic je bil ves čas ključni problem, vezan na oblikovanje nacionalnih držav manjših narodov Srbije, Črne Gore, Albanije, Makedonije, Bosne in Hercegovine, Bolgarije in Grčije. Predvsem zaradi interesov navedenih imperijev, kakor tudi interesov Italije in Nemčije, je v obravnavanem obdobju postala glavna značilnost širšega kriznega območja Balkana disperzirana poseljenost narodov v prostoru, živečih v obliki nepovezanih mnogonacionalnih lokalnih skupnosti. Težave je navidezno odpravil tristranski dogovor med ZDA, Veliko Britanijo in Sovjetsko zvezo, sklenjen na Jalti leta 1943, s katerim so velike sile precejšnjem delu omenjenega ozemlja oblikovale Federativno republiko Jugoslavijo in ob njej Albanijo, s tem da so se nacionalno oblikovale tudi države v soseščini (Bolgarija, Grčija, Romunija, Madžarska) (Napotnik in drugi 2004: 104–105).

Razpad in razkroj Socialistične federativne republike Jugoslavije, naslednice Federativne republike Jugoslavije je navsezadnje znova odprl vprašanje rešitve albanskega in zlasti albansko - kosovskega nacionalnega povezovanja in identitete. Poskus srbskih nacionalno šovinističnih struktura, da si nasilno podredijo albansko prebivalstvo politično, gospodarsko, vojaško in policijsko je povzročil eksodus znatnega dela kosovskih Albancev, ki so umaknili v bližnji Albanijo in Makedonijo. Zaradi neodločnosti OZN je Nato v času od marca do junija

1999 interveniral z zračno vojaško operacijo proti tedanji ZRJ³⁰. Sovražnosti so bile zaključene s sprejemom dogovora v Rambouilletu³¹, katerega cilj je bil umik srbskih enot s Kosova. Tretjega junija 1999 je srbski parlament glasoval za soglasje k mirovnemu sporazumu, zračni napadi pa so se končali 10. junija po sprejemu Resolucije VS OZN številka 1244³², s katero je bila dovoljena mednarodna civilna in vojaška prisotnost na Kosovu z misijo Združenih narodov na Kosovu – UNMIK ter enotami Nata KFOR.

Temeljne naloge mednarodnih sil na območju Kosova so po Resoluciji 1244 naslednje (Jelušič 2005: 93):

1. preprečevanje obnovitve sovražnosti in po potrebi uporaba sile za vzpostavitev in zagotovitev premirja;
2. zagotavljanje umika in preprečevanja povratka srbskih vojaških, paravojaških in policijskih enot na Kosovo;
3. razoroževanje Osvobodilne vojske Kosova (OVK) in drugih oboroženih skupin kosovskih Albancev;
4. vzpostavljanje varnega okolja z namenom vračanja beguncev;
5. zagotavljanje javne varnosti, reda in miru do prevzema omenjenih nalog s strani mednarodnih civilnih struktur;
6. nadzor razminiranja min in ostalih neeksplozivnih ubojnih sredstev do prevzema teh nalog s strani mednarodnih civilnih struktur;
7. podpora in sodelovanje z mednarodnimi civilnimi strukturami;
8. nadzor meja;
9. nadzor in zaščita svobode gibanja.

---

³⁰ Zvezna republika Jugoslavija – ZRJ.

³¹ Namen Natovih pogajanj med bivšo ZRJ in etnično albansko večino na Kosovu, je bil Kosovu dodeliti provizije za njegovo samostojnost in neomejeno uporabo zračnega prostora ter teritorialnih voda na ozemlju ZRJ. ZRJ je sporazum zavrnila, zaradi česar je Nato začel nanjo izvajati zračne napade (Internet 5).

³² Resolucija VS OZN številka 1244 je bila sprejeta 10. junija 1999 s ciljem rešiti kosovsko krizo.

Slika 5.1: Območje Kosova v povezavi z operacijo KFOR

Vir: Grgantov 2007.

Nato, Vlada ZRJ in Republika Srbija so 9. junija 1999 podpisale vojaško - tehnični sporazum, prav tako pa je ZRJ podpisala tudi sporazum s posebnima odposlancema EU in Rusije, s čimer se je s Kosova začel umik jugoslovanskih oboroženih sil. V okviru operacije Skupni nadzornik (Joint Guardian) je z mandatom ZN začelo delovati 20 tisoč pripadnikov Natovih mednarodnih sil KFOR (Kosovo Force). Glavni cilji so bili:

1. zagotovitev odhoda srbskih vojaških, policijskih in paravojaških sil s Kosova;
2. vzpostavitev in ohranjanje varnosti v pokrajini;
3. nadzor nad izvajanjem dogovorov o koncu spopadov;
4. zagotavljanje pomoči UNMIK (MG/MP/VŠJ 2007: 13).

Na Kosovu naj bi po uradnih podatkih živel 2 milijona prebivalcev, neuradne ocene pa segajo kar do številke 4 milijone. Etnični Albanci predstavljajo v celotni Srbiji približno 17 odstotkov, na Kosovu pa približno 90 odstotkov prebivalstva, Srbi pa po eksodosu znatnega dela prebivalstva Kosova v Srbijo leta 1999 le šest odstotkov (Knific 2007: 5). Kosovo je še ostalo več etnična država, saj v njej, poleg večinskih kosovskih Albancev, živi še veliko drugih manjšin kot kosovski Srbi, Romi, Aškali in Egipčani, Turki, Hrvati, Gorani (Kurdi), itd, (glej sliko 5.2).

Slika 5.2: Etnična sestava Kosova

Vir: Grgantov 2007.

Za našo nalogo je pomembno, da sta se v obdobju med 1998 – 1999 zgodila dva velika eksodusa prebivalstva Kosova. Prvi val, ki so ga povzročili napadi jugoslovanske vojske in zlasti teror srbskih paravojaških skupin, ki so se na Kosovo premaknile iz Hrvaške in Bosne in Hercegovine, je pognal v izgnanstvo 945 tisoč kosovskih Albancev. Drugi val pa predstavlja približno 240 tisoč Srbov in Romov, ki so se preselili na sever Kosova in v večjem delu v Srbijo. Navedeno je podrobneje razvidno iz slik 5.3 in 5.4 (Helton 2002: 20–21).

Slika 5.3: Razmere izseljevanja beguncev iz območja Kosova v času julij - avgust 1999

Vir: Grgantov 2007.

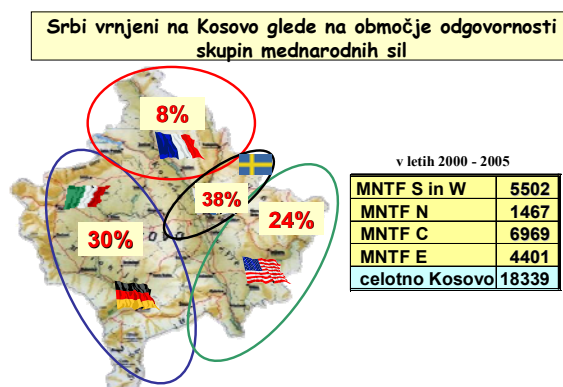
Slika 5.4: Razmere izseljevanja beguncev na območju Kosova v času junij - julij 1999

Vir: Grgantov 2007.

Srbske sile so se dokončno umaknile dvajsetega junija 1999. NATO je avgusta 1999 za uresničevanje ciljev povečal moč mirovnih sil na 40 tisoč pripadnikov³³. Razmere na Kosovu se postopoma izboljšujejo, k čemur je pomembno prispevala MS, kar je razvidno iz stroškov obnove in višine pomoči³⁴. Relativen uspeh MS je razviden iz vrnitve Srbov (glej sliko 5.5).

Slika 5.5: Vrnitev kosovskih Srbov v letih 2000 – 2005, izraženo v številkah in odstotkih po področjih delovanja skupin mednarodnih sil

Vir: Grgantov 2007.

³³ KFOR je v popolni sestavi štel kar 50 tisoč pripadnikov, in sicer iz vseh devetnajstih članic Nata, dvajsetih nečlanic, vključno s Slovenijo in Rusijo, ki so delovali pod enotnim poveljstvom. Nato je število manevrskih enot v KFORju zmanjšal 13. avgusta 2006.

³⁴ Stroški obnove so bili (od leta 1999 do 2003) ocenjeni na 2,34 milijarde dolarjev. EU je do leta 2004 namenila kar 2,76 milijarde evrov. V omenjenem obdobju je EU prispevala kar 25 odstotkov vse pomoči, zato je tudi največji donator. Kljub vsem prizadevanjem k obnovi je BDP (bruto domači proizvod) Kosova nizek, stopnja nezaposlenosti in sive ekonomije sta visoki.

Ne glede na to pa velja poudariti, da na območju še vedno tlijo stoletna mednacionalna sovraštva, na kar kaže izbruh nasilnih spopadov 24. marca 2004, ki so bili usmerjeni predvsem na srbsko zgodovinsko in kulturno dediščino z jasnim namenom opozoriti MS, da je treba nemudoma storiti bolj odločne korake k rešitvi albanskega nacionalnega vprašanja (MG/MP/VŠJ 2007: 13).

Albanska stran namreč ni bila zadovoljna z začasnim statusom protektorata s paralelno Unmikovo oblastjo, čeprav je bila junija 2002 vzpostavljena več etnična začasna kosovska vlada, njen premier je bil Agim Ceku, ključna politična osebnost gibanja za neodvisnost Kosova. V okviru OZN poteka na Kosovu operacija UNMIK, ki v skladu z Resolucijo 1244 VS OZN izvaja predvsem osnovne civilne upravne funkcije, pospešuje vzpostavljanje oblasti na Kosovu, koordinira mednarodne agencije pri humanitarni pomoči, podpira obnovo ključne infrastrukture, vzdržuje zakonitost in red, promovira spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin in zagotavlja varno in ne prisilno vračanje beguncev in razseljenih oseb na njihove domove (Jelušič 2005: 47).

Poleg nezadovoljstva s statusom je dodatni dejavnik, kar je povezano zlasti z nerešenim statusom območja, visoka stopnja korupcije, vezana na paralelni sistem »tradicionalnih razširjenih družinskih povezav«, slabo električno omrežje in skrb vzbujajoč organizirani mednarodni kriminal (MG/MP/VŠJ 2007: 16).

Zčasna oblastna struktura Kosova je bila razširjena tudi na lokalno raven, ki jo sestavlja 130 občin. Oblast je bila podprta z več kot 1300 mednarodnimi policisti iz 42 držav, ki so svetovali pri organizaciji kosovske policijske strukture, ki šteje več kot 7200 policistov, od tega 83 odstotkov etničnih Albancev (MG/MP/VŠJ 2007: 16).

K umiritvi varnostnih razmer so od vsega začetka največ prispevale Kforjeve sile³⁵, ki so vsakodnevno opravile tudi do 800 patrolj, stražile več kot 550 ključnih mest in imele več kot 250 kontrolnih točk za vsa vozila. Dve tretjini vojakov sta bili vsakodnevno razporejeni v opravljanje nalog v okviru mirovne operacije, več kot polovica jih je skrbela za zaščito

---

³⁵ Desetega junija 1999 je VS ZN sprejel Resolucijo 1244, s katero je bil zagotovljen mandat za vzpostavitev mednarodne civilne uprave na Kosovu, istočasno pa tudi mandat za napotitev Natovih mednarodnih vojaških sil z mandatom uporabe sile na podlagi VII. poglavja UL ZN in z obsežnimi, natančno določenimi nalogami, ki so temeljile predvsem na silah članic Nata. Nato je v ta namen in v skladu z omenjeno resolucijo ustavnovil KFOR (Kosovo Force).

civilnega prebivalstva, kar je vključevalo varovanje vasi in določenih mest ter pomoč prebivalcem. Pripadniki KFOR so poleg vseh naštetih nalog zagotavljali varnost tudi z varovanjem mej, in sicer so skupno delovali na dvanajstih mejnih prehodih, od tega na osmih sami, na štirih so pomagali silam UNMIK. KFOR je zagotavljal medicinsko pomoč, nujne posege ter prevoze za človekoljubne pomoči. Zavezniške sile so bile prav tako usmerjene v popravilo in obnovo sistema za preskrbo z električno energijo, v obnovo cest, mostov in železnic. Med drugim je pomembna naloga Kforja podpora razvoju nastajajočih političnih in administrativnih civilnih struktur, saj ob prihodu sil KFOR (1999) na območju Kosova niso delovale nikakršne civilne strukture ali upravne službe. Srbi na Kosovu še vedno živijo pod zaščito Kforja in Unmika ter praviloma ne želijo sodelovati v predhodnih vladnih ustanovah (MG/MP/VŠJ 2007: 15–16).

Širšo analizo kriznega območja lahko povzamemo v smislu, da je Kosovo v obdobju preučevanja (februar 2007 - september 2007) še vedno predstavljalo klasično podobo okolja, v katerem je bila visoka stopnja uničenja s kompleksnimi in multidimenzionalnimi težavami, kot so uničeno oziroma degradirano okolje, oteženo delovanje organov oblasti in javnih služb, poškodovana in uničena infrastruktura, visoka stopnja revščine in pomanjkanja, gospodarsko razsulo, mednacionalne in medverske napetosti, povzročene tudi zaradi obširnih selitev prebivalstva, s pojavi kršenja temeljnih človekovih pravic, vseh oblik kriminalnih dejavnosti, z veliko organiziranimi nelegalnimi oboroženimi skupinami, množico mednarodnih vladnih in nevladnih organizacij, ki zasledujejo svoje posebne cilje (Pipenbaher 2005: 49).

5.2 Vmeščenost BS Sokol v strukturo sil KFOR

Mirovne sile delujejo na Kosovu v skladu s konceptom delovanja »Komunikacija in dialog«, ki pomeni dobro sodelovanje s tamkajšnjim prebivalstvom. Do preklica mirovne sile delujejo na podlagi mandata iz resolucije 1244, z glavno nalogo varovanja naselij in zagotavljanja svobode gibanja. Od vsega začetka KFOR deluje po konceptu namensko organiziranih sil, kar pomeni, da se vsak vojak zaveda, da je območje odgovornosti celotno Kosovo in ne le območje njegove brigade oziroma enote. To omogoča veliko prilagodljivost in premičnost vojaških sil (Kather v Prlenda 2007: 4–5).

Mednarodne mirovne sile delujejo na Kosovu v okviru petih območij odgovornosti:

1. MNTF North - Multinacional Task Forces (Skupina mednarodnih sil Sever), ki zajemajo širše območje Kosovske Mitrovice na severu Kosova, ki mu poveljuje Francija;
2. MNTF Centre (Skupina mednarodnih sil Center), ki delujejo na območju Prištine in jim poveljuje švedska vojska;
3. MNTF East (Skupina mednarodnih sil Vzhod), ki pod poveljstvom Združenih držav Amerike delujejo na območju Gnjilan;
4. MNTF South (Skupina mednarodnih sil Jug), ki je na območju Prizrena in pod okriljem nemškega poveljstva ter
5. MNTF West (Skupina mednarodnih sil Zahod) na območju Peči, pod italijanskim poveljstvom; na tem območju je deloval največji slovenski mirovni kontingent do sedaj (Nato Handbook 2006: 149–152).

Z vidika naše obravnave je ilustrativen podatek, da je KFOR v CIMIC projekte leta 2006 vložil več kot 2 milijona evrov in uresničil približno 550 projektov. Denar je bil porabljen iz proračuna Poveljstva KFOR in MNTF (Skupin mednarodnih sil), nacionalnih prispevkov sodelujočih držav, zasebnih donacij in prispevki vojakov KFOR. V letu 2007 je KFOR razpolagal s približno enako vsoto sredstev, s katerimi je nameraval »oblikovati prihodnost Kosova« (Internet 2).

Februarja 2007 je na Kosovo odšel največji kontingent Slovenske vojske, sestavljen iz več kot 500 pripadnic in pripadnikov³⁶. S 1. marcem 2007 je začel delovati v sklopu mirovnih sil KFOR MNTF West z nalogami:

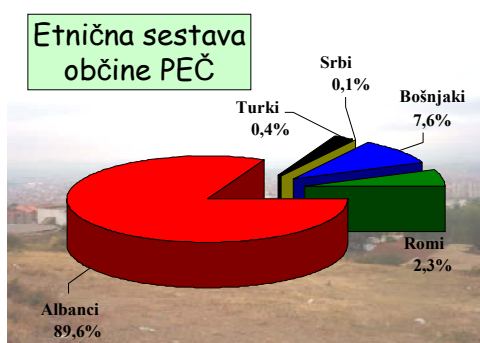
1. zagotavljati varnost etničnim skupinam, predvsem v naseljih Goraždevac, Biča in Grabac;
2. varovati sakralne objekte;
3. vzdrževati varnost v okolju in zagotavljati prosto gibanje;
4. varovati ključne točke in objekte s posebnim statusom;
5. izvajati patrulje ter
6. vzdrževati dobre odnose s civilnimi oblastmi (Knific 2007: 4–5).

---

³⁶ V okviru bojne skupine Sokol je na območju občin Peč in Klina delovalo 650 pripadnikov: 150 pripadnikov madžarske vojske in 500 pripadnikov slovenske vojske, ki so bili nastanjeni v »italijanski vasi« v bližini občine Peči (Knific 2007: 4–5).

Slovenski kontingent BS Sokol je skupaj s pripadniki madžarske vojske pokrival večji del občine Peč in občino Klina. Glede na neuradne podatke živi na območju občine Peč 181.130 prebivalcev, na območju občine Klina pa približno 55 tisoč prebivalcev, od tega je več kot polovica prebivalcev, ali kar 61 odstotkov, mlajših od 24 let. Večina prebivalstva je albanske narodnosti, pomemben del pa predstavljajo Romi, nekaj vasi pa je srbske narodnosti³⁷ (glej sliko 5.6) (Bric 2007: 23).

Slika 5.6: Etnična sestava na območju občine Peč, ki je bila poleg občine Klina območje delovanja BS Sokol

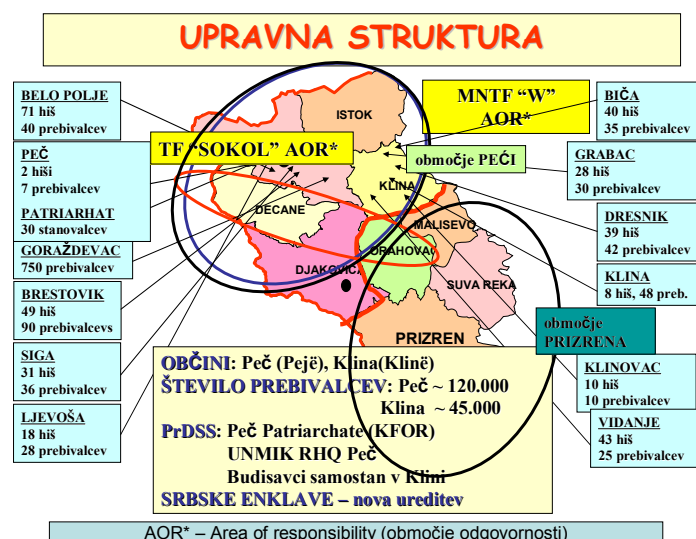

Vir: Grgantov 2007.

Na območju delovanja bojne skupine Sokol je živelo približno 1000 Srbov (Knific 2007: 5). Največja srbska vas je bila Goraždevac z okrog 750 prebivalci, najmanjša pa Klinovac s 17 prebivalci. Druge srbske vasi so še: Siga, Grabac, Biča, Vidanje, Drsnik in Brestovik (Bric 2007: 23). Razmestitev prebivalstva in struktura oblasti v obeh občinah sta razvidni iz slike 5.7. Opozoriti je treba, da ima srbska stran paralelno oblast, vodeno iz Srbije.

³⁷ Splošen problem kosovske uprave, ki bi ga bilo potrebno čimprej rešiti, je tudi evidenca prebivalstva, saj zadnji uradni statistični podatki o kosovskem prebivastvu temeljijo še na popisu prebivalstva iz leta 1971. Zadnji jugoslovanski popis iz leta 1981 so namreč kosovski Albanci bojkotirali. Podatki ob takem porastu albanskega prebivalstva na eni strani in množični izselitvi srbskega prebivalstva na drugi strani, seveda niso več uporabni.

Slika 5.7: Upravna struktura območij občin Peč in Klina, ki sta bili območje odgovornosti bojne skupine Sokol

Vir: Grgantov 2007.

Na navedenem območju je tako kot drugod na Kosovu problem visoka stopnja nezaposlenosti, ki se po njihovih podatkih giblje med 45 in 60 odstotki. V občini Peč so, poleg turizma, pomembne razvojne panoge še kmetijstvo, industrija in podjetništvo, prilagojeno njihovi mentaliteti in družinski organiziranosti. V občini Klina imajo rudna bogastva in bogate vodne vire, pomembne za kmetijstvo, ki ga v razvojni strategiji postavljajo na prvo mesto (Bric 2007: 24–25).

Prav v teh občinah, kljub relativnemu miru, ki traja nekaj časa, je latentna grožnja konflikta, saj se ljudje še vedno spominjajo žrtev represije in drugih travm, ki so jih doživeli v času vojne. V občini Klina še vedno iščejo okrog 300 pogrešanih oseb. Zaradi preteklih dogodkov se je na to območje vrnilo zelo malo srbskih prebivalcev. V Peči in njeni okolici je veliko izpraznjenih in v celoti porušениh srbskih hiš in cerkva. Stanje v zemljiški knjigi je neurejeno, problem predstavlja srbska lastnina. Srbski državljani se ne morejo svobodno gibati na območjih, kjer je večinsko prebivalstvo albanske narodnosti, zaradi česar prihaja občasno tudi do manjših incidentov³⁸.

³⁸ Glede na razmere, ki vladajo na območju Kosova, je prisotnost mednarodnih mirovnih sil nujna, obvezno pa bi bilo potrebno urediti tudi vprašanje statusa Kosova (Bric 2007: 23).

5.3 Civilno-vojaško sodelovanje (CIMIC) in civilni funkcionalni strokovnjaki (CFS) ter Slovenska vojska (SV) na Kosovu v okviru 15. slovenskega kontingenta Kosovskih sil (SIKON 15, KFOR)

»Lepo je biti slovenski vojak na Kosovu in z veseljem opravljam to nalogo.«³⁹

Major Marjan Videtič, vodja CIMIC skupine

5.3.1 Izhodišča za delovanje skupin CIMIC in CFS

Civilno-vojaško sodelovanje (CIMIC) je v operaciji kriznega odzivanja KFOR svoj vrh doseglo med leti 1999 – 2003, po tem letu pa se obseg dejavnosti CIMIC postopoma, vendar hitro zmanjšuje.⁴⁰ Večina CIMIC centrov je zaprtih oziroma v zapiranjih, organizacija CIMIC pa se vse bolj koncentrira na poveljstvu KFOR in poveljstvih brigad. Na obseg zmanjševanja dejavnosti CIMIC je zlasti vplivalo dejstvo, da so pomoč pri obnovi in razvoju javne uprave, civilne infrastrukture, gospodarstva, kmetijstva, kulture in zagotavljanju humanitarne pomoči ter drugih dejavnosti, prevzeli UNMIK, EU in druge mednarodne vladne in nevladne organizacije. Vloga CIMIC je bila tako predvsem dopolnjevanje ocene CIMIC, skrb za spremljanje vritve notranje razseljenih oseb, varovanje določenih objektov kulturne dediščine ter izmenjava informacij med mirovnimi silami in heterogenim civilnim okoljem. V okviru tega ostaja pomembna naloga nacionalnih kontingentov tudi zagotavljanje pomoči pristojnim resornim ministrstvom matičnih držav pri vzpostavljanju stikov z lokalnimi subjekti ter posredovanje pobud lokalnih subjektov za morebitno sodelovanje na ustrezna mesta v državi⁴¹. To sodelovanje je bilo potrebno, ker je bila varnostna situacija stabilna, vendar še vedno nepredvidljiva (primer nemirov marca 2004). Ob tem so bili poudarjeni projekti uspešnega sodelovanja z Ministrstvom za kmetijstvo pri razvoju mlekarstva in živinoreje, Ministrstvom pristojnim za gospodarstvo pri razvoju podjetništva in zaposlovanja, katoliško humanitarno organizacijo, ki obnavlja šole in drugimi. Zanimivo je, da se je tudi humanitarna pomoč, ki so jo na najvišji stopnji krize zbirale in distribuirale mirovne sile, minimalizirala.

---

³⁹ Po besedah polkovnika Dobrana Božiča, vodje slovenskega kontingenta in namestnika poveljnika MNFT West, so humanitarnemu delu pripisovali velik pomen, saj Kosovu lahko pomagamo tako vojaško kot tudi humanitarno, gospodarsko, svetovalno in izobraževalno (Bric 2007: 22).

⁴⁰ Pipenbaher 2008: Predstavitev poveljnika J-9 (CIMIC), KFOR, poveljstvo KFOR, 5. 4. 2006.

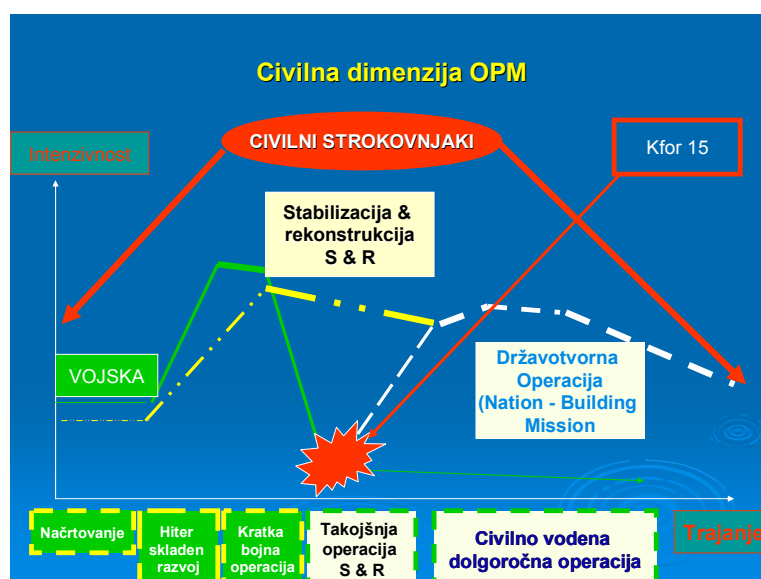
⁴¹ Pipenbaher 2008: Predstavitev delovanja nemškega in avstrijskega CIMIC v MNB SW, Kosovo, 6. 4. 2006.

Predvsem zaradi relativno stabilne varnostne situacije sta Generalštab in Poveljstvo sil Slovenske vojske Sektorju za civilno obrambo MO RS predlagala, da se pri SIKON KFOR 15 prvič izvede tudi sodelovanje skupine civilnih funkcionalnih strokovnjakov, ki bi bila organizirana znotraj CIMIC skupine. Glede na to, da je Slovenija ena izmed prvih držav v okviru Nata, ki je usposobila skupino civilnih funkcionalnih strokovnjakov, so bile ugodne varnostne razmere in relativno manj zahtevne naloge na določenih civilnih funkcionalnih področjih dober poligon za preizkus izvajanja nalog, ki jih funkcionalnim strokovnjakom določajo Natova politika, doktrina, taktike, tehnike in postopki. Vojaški del CIMIC je bil torej v začetni zamisli namenjen zlasti podpori civilnim funkcionalnim strokovnjakom pri vzpostavljanju stikov in povezav z lokalnim civilnim okoljem, dopolnjevanju CIMIC ocene območja po določenih civilnih funkcionalnih področjih ter pripravi projektne dokumentacije za:

- projekt sodelovanja na področju gospodarstva, kmetijstva in turizma;
- projekt vzpostavitve sodelovanja dveh slovenskih občin z občinama Peč in Klina;
- projekte obnove in opremljanja šol ter umiritve prometa v okolici šol;
- projekt preprečevanja širjenja zoonoz in usposobitev dveh lokalnih veterinarskih ekip;
- projekt izboljšanja življenjskih in delovnih pogojev za prebivalce srbskih enklav;
- projekt zagotavljanja morebitnih potreb po humanitarni pomoči;
- projekte nudenja psihosocialne pomoči ter izvajanja krožkov prve pomoči, prometnih krožkov in drugih (Pipenbaher 2008).

Umestitev delovanja skupine CIMIC v fazi izvajanja operacije KFOR je razvidno iz slike 5.8, ki prikazuje, da se je dejavnost CIMIC znižala na račun višje stopnje vključenosti subjektov MS v proces stabilizacije in obnove kriznega območja.

Slika 5.8: Civilna dimenzija v operacijah v podporo miru (OPM)

Vir: Pipenbaher 2007.

Po razmestitvi na območju delovanja je BS Sokol prevzela tudi odgovornost za vso dejavnost CIMIC, vključno s štetjem prebivalcev srbskih enklav in območij vračanja prebivalcev srbske narodnosti. Na ta način je prvotno zamisel o delovanju skupine civilnih strokovnjakov, ki bi jo podpirala skupina častnikov in podčastnikov Slovenske vojske⁴², prekrila nova vloga, namreč izvajanje klasičnih vojaških dejavnosti CIMIC, ki jih mirovne sile praviloma izvajajo predvsem v pogojih najvišje stopnje kriznih razmer.⁴³ BS Sokol se je tako predvsem usmerila na popravilo cest, sanacijo zemljišč in civilnih infrastrukturnih objektov, analize pitne vode, zdravstveno preventivno dejavnost, obnovo športnih igrišč in športnih iger ter izkazovanje potreb po humanitarni pomoči, ki so nastajale ob stikih z lokalnim prebivalstvom. BS Sokol je konec junija 2007 v celoti prevzel obnovo šole Zahaq⁴⁴ (Pipenbaher 2008).

⁴² Aneks W k povelju za delovanje SIKON KFOR 15 taksativno našteva izključno naloge, ki jih uredba predpisuje civilnim strokovnjakom.

⁴³ V času, ko je BS predlagala 76 projektov CIMIC, je celoten KFOR pripravljala oziroma izvajal 84 večinoma manjših projektov CIMIC.

⁴⁴ V okviru BS Sokol so ostali nedokončani naslednji projekti, ki se bodo izvajali v okviru KFOR 16 in 17:

- izdelava ocene s področja CIMIC, še zlasti funkcionalnih področij kmetijstva, živinoreje, gospodarstva in turizma ter drugih,
- izvedba projektov na področju kmetijstva in živinoreje v sodelovanju z MKGP:
- predlaganje kmetij, ki bi sklenile kooperacijske pogodbe s slovenskimi podjetji – socialno ogrožene številčne družine in enklave ter v kombinaciji s tem nadaljevati vzpostavljeno sodelovanje z Mednarodno organizacijo za razseljene osebe (The International organization of migration – IOM) in drugimi skrbniki mednarodnih fondov za razvojno pomoč;
- izvedba tečaja za veterinarje v povezavi s projektom MKGP za živinorejo na Kosovu in doseganjem EU standardov na tem področju,

5.3.2 Skupina za civilno-vojaško sodelovanje (CIMIC) Bojne skupine (BS) Sokol

Skupina CIMIC je prva civilno-vojaška skupina SV⁴⁵, ki je delovala v okviru OKO. Njeno delovanje je bilo v delu, ki se nanaša na civilne strokovnjake določeno s sklepom Vlade Republike Slovenije za napotitev skupine civilnih funkcionalnih strokovnjakov v SIKON KFOR 15⁴⁶ in sklepom Vlade Republike Slovenije za izvajanje projektov civilno-vojaškega sodelovanja v operaciji KFOR 15.⁴⁷ Izvajanje prve civilno-vojaške misije v operaciji kriznega odzivanja KFOR na Kosovu je predstavljalo poseben izziv tako za načrtovalce in organizatorje v domovini kot za napotene vojaške in civilne osebe.

Skupina za civilno-vojaško sodelovanje (CIMIC) je delovala v sestavi slovenskega mirovnega kontingenta SIKON 15 KFOR in jo je sestavljalo 8 pripadnikov, in sicer 5 iz Slovenske vojske: major Marjan Videtič, poveljnik skupine, namestnik poveljnika skupine, referent za civilno-vojaške zadeve, referent CIMIC, voznik in trije civilni funkcionalni strokovnjaki Tadej Markič, Petra Mundy ter Darja Grimšič Paulič. V Republiki Sloveniji je bil za podporo delovanju skupini CFS določen Sektor za civilno obrambo MO RS. Skupina je delovala na območju Kosova, in sicer od februarja do konca avgusta 2007, vendar je vodja CIMIC skupine nadaljeval delo do konca oktobra 2007, saj je bil pogoj za zaključek tudi zaključek CIMIC projektov. V BS Sokol je poleg CIMIC skupine delovala tudi Skupina za povezavo in spremljanje situacije (LMT - Liaison Monitoring Team) v sestavi vodje skupine, dveh pomočnikov in dveh voznikov. Njihovo poslanstvo je bilo z dnevno prisotnostjo med prebivalstvom in komuniciranjem z lokalnimi oblastmi, institucijami, verskimi predstavniki, lokalnimi in mednarodnimi organizacijami, vzpostaviti povezavo med KFOR in

---

- izvedba tečaja za kmetovalce v povezavi s projektom MKGP na Kosovu in doseganjem EU standardov na tem področju,

- prenos EU direktiv in standardov območni veterinarski organizaciji,

- pomoč Ministrstvu za gospodarstvo pri ustanovitvi regionalne razvojne agencije, ki bo usmerjena na skupno investiranje v družinska podjetja v vseh sektorjih v povezavi z vzpostavljanjem tehnično-tehnološke cone na Kosovu,

- pomoč Slovenski turistični organizaciji pri vzpostavitvi stika z lokalnimi subjekti,

- spremljanje vzpostavljenega sodelovanja RKS in RKK, Rotary društev in drugih oblik sodelovanja.

Projekti na področju kmetijstva in živinoreje bodo, v obliki priprave pogojev za varnejšo pridelavo prehrabnih izdelkov, posredno in neposredno vplivali tudi na varnost Republike Slovenije saj se predvideva večji uvoz kmetijskih pridelkov s Kosova v Slovenijo. S sodelovanjem na področju gospodarstva in turizma pa bodo vzpostavljena nova delovna mesta ter boljši pogoji za povratak in obstanek prebivalcev na Kosovu, kar je tudi eden od treh glavnih ciljev KFOR (Intervju z Bojanom Pipenbaherjem, 28. 2. 2008).

⁴⁵ Več o skupini CIMIC glej Internet 1.

⁴⁶ Sklep Vlade Republike Slovenije za napotitev skupine civilnih funkcionalnih strokovnjakov v SIKON KFOR 15 (Vlada RS, št. 871000-28/2006/4, z dne 13. 12. 2006).

⁴⁷ Sklep Vlade Republike Slovenije za izvajanje projektov civilno-vojaškega sodelovanja v operaciji KFOR 15 (Vlada RS, št. 41012-10/2007/4 z dne, 29. 3. 2007).

---

prebivalstvom ter ugotoviti dejanske potrebe prebivalstva in njihove prošnje posredovati slovenski ter italijanski CIMIC skupini; opazovati spremembe v njihovem vedenju in odkrivati morebitna krizna žarišča. Delovali so po konceptu območja odgovornosti ene občine, zato je bilo njihovo območje odgovornosti občina Klina. Z verskimi predstavniki pa je sodeloval tudi vojaški duhovnik, prav tako član BS Sokol. Glede na naloge LMT in CIMIC skupine lahko povzamemo, da so imeli ključno stabilizacijsko vlogo in vlogo umirjanja nemirnega območja odgovornosti. S svojimi ocenami območja ter prepoznavanjem ključnih potreb prebivalstva so bili dobra pomoč poveljniku BS Sokol (SIKON 15 KFOR 2007: 203–213).

Pripadniki CIMIC skupine so pridobivali informacije z obiskovanjem vasi, s pogovori z njihovimi predstavniki in prebivalci, udeleževali so se sestankov s predstavniki lokalnih oblasti, vladnih, nevladnih in mednarodnih organizacij, ugotavljali njihove potrebe ter usklajevali aktivnosti. S tem so ohranjali dobre stike in odnose, katerih posledica je bila uspešno delovanje CIMIC skupine in s tem celotnega kontingenta, katerega prednost je bila tudi poznavanje jezika, saj sta dva njegova pripadnika tekoče govorila albansko, ostali pa srbohrvaško. Enkrat mesečno so na CIMIC konferencah izmenjevali informacije, izkušnje in probleme s pripadniki CIMIC skupin drugih narodnosti. Na podlagi pridobljenih informacij so ugotovili potrebe območja odgovornosti, analizirali delovna področja in izdelali ocene ter svetovali poveljniku BS Sokol. S slovenskim gospodarstvom, vladnimi ter nevladnimi organizacijami so vzdrževali stike preko Sektorja za civilno obrambo MO RS, ki je seznanjal morebitne donatorje s predlogi CIMIC projektov, ki jih je predlagala CIMIC skupina BS Sokol. Z izvedbo načrtovanja projektov, ki jih je odobril poveljnik BS Sokol, so pričeli na osnovi predlogov predstavnikov lokalnih oblasti, vasi, pripadnikov skupine LMT in pripadnikov BS Sokol. Pripravljali, usklajevali in izvajali so CIMIC projekte, s katerimi so pozitivno vplivali na območje delovanja in s tem večali ugled SV v tamkajšnjem okolju in mednarodni skupnosti (povzeto iz opravljenih intervjujev). CIMIC skupina je za Kosovo pripravila 76 različnih projektov, veliko projektov je opravila kar BS Sokol s svojimi zmogljivostmi in lokalnimi donatorji⁴⁸.

---

⁴⁸ BS je razpolagala z inženerskimi tehničnimi sredstvi za urejanje terena, ki so bila 100% izkoriščena za podporo civilnemu okolju pri obnovi cestne infrastrukture.

Projekti civilno-vojaškega sodelovanja se načeloma delijo na projekte, ki jih lahko SV izvaja s svojimi zmogljivostmi in projekte, ki se izvajajo s civilnimi zmogljivostmi s ciljem podpore vojaškim operacijam.

Projekti v pristojnosti SV so bili izvedeni na osnovi odobritve poveljnika SIKON 15, ki je lahko na podlagi 3. odstavka 14. člena uredbe⁴⁹, v skladu z mandatom in na podlagi varnostnih, humanitarnih in drugih podobnih interesov ter prostih razpoložljivih zmogljivosti na pobudo CIMIC skupine, zagotovil določeno logistično pomoč pri izvajanju humanitarnih projektov na območju svoje odgovornosti oziroma na območju mednarodne operacije. Skupina CIMIC se je pri izvedbi projektov oprla zlasti na logistično podporo enote BS Sokol, veterinarsko enoto in zdravstveno skupino. Ovrednoteno vloženo delo, uporabo strojev in materialnih sredstev ocenjujejo na vrednost približno 50 tisoč evrov⁵⁰ (Pipenbaher 2008).

Največji projekt civilno-vojaškega sodelovanja je potekal v vasi Zahač, kjer so zgradili prizidek s štirimi učilnicami k osnovni šoli. Prvotno zamisel, ki je predvidevala izgradnjo prizidka s sodelovanjem humanitarne organizacije, je SV preoblikovala v lasten projekt. V mesecu dni je vojaški del CIMIC pri slovenskih podjetjih, ki imajo določen lastniški delež v podjetjih na Kosovu, zbral okrog 50.000 evrov za gradnjo novega prizidka. Glede na to, da SV ni uspelo zbrati celotnega zneska, je Sektor za civilno obrambo MO RS v skladu s sklepom Vlade RS prispeval 18.500 evrov za dokončanje del. Na pobudo lokalnih prebivalcev so v občini Klina, s pomočjo veterinarske enote, analizirali vzorce vode iz vodnjakov v omenjeni občini (Pipenbaher 2008).

Projekti, ki so bili v največji meri usklajeni z dotrinarnimi določbami Nata, so bili projekti izgradnje cest, kjer je del materiala, denarja in dela prispevala tudi lokalna skupnost. Doktrina namreč določa, da je treba v tovrstne projekte v čim večji možni meri vključiti tudi lokalno skupnost in prebivalstvo. Na ta način lokalni subjekti nove pridobitve vzamejo za svoje ter nadaljnjemu vzdrževanju posvečajo višjo stopnjo pozornosti in odgovornosti. SV je v največji možni meri uporabila inženirski oddelek BS Sokol in strokovno znanje civilnega inženirja, ki je deloval v CIMIC skupini. Navedeno potrjuje izjava majorja Videtiča, da je bil vsak tovrstni projekt dobro sprejet (Barle 2007: 7–8).

---

⁴⁹ Uredba o sodelovanju civilnih strokovnjakov in zmogljivosti v mednarodnih operacijah na obrambnem področju, Uradni list RS, številka: 75/2006, z dne 18. 7. 2006.

⁵⁰ Tovrstni projekti so bili: popravila cest in mostu, manjša popravila skupne civilne infrastrukture, analize pitne vode, donacija knjig in računalniške opreme knjižnici, predstavitev vojaške tehnike šolam, sodelovanje vojakov pri plavalnem tečaju, organiziranju športnih iger ter organiziranje in sodelovanje pri čistilni akciji.

Če strnimo analizo na skupni civilno-vojaški ravni, je skupina na območju občin Klina in Peč, delovala uspešno, saj jim je uspelo zgraditi ali popraviti več lokalnih cest ter pomagati lokalnim oblastem in lokalnemu prebivalstvu na razne načine, kot na primer: organizacija tečaja plavanja, učenje o varnosti v cestnem prometu, pomoč pri iskanju utopljenega dečka in še bi lahko naštevali.

5.3.3 Civilna podpora bojni skupini (BS) Sokol

Za našo obravnavo je zlasti pomembna preučitev civilne podpore vojski, ki je bila na tej misiji prvič preizkušena tako na ravni civilno-vojaškega usklajevanja v državi (Vlada RS, ministrstva, Sektor za civilno obrambo, GŠSV, PSSV) kot tudi na taktični ravni, kjer gre za civilno-vojaško sodelovanje med CIMIC skupino in subjekti na območju OKO.

Civilna podpora SV je izhajala iz koncepta CIMIC, ki je v RS oblikovan na veljavnih dokumentih Nata. S sodelovanjem CFS in zmogljivosti v KFOR 15 je bil prek vladnih izhodišč in uredbe⁵¹ uresničen koncept razširjenega CIMIC, ki poleg vojaških zmogljivosti vključuje tudi sodelovanje civilnih zmogljivosti na vseh ravneh. Strateško raven sodelovanja opredeljujejo tretji, četrti in dvanajsti člen, operativno in taktično raven sodelovanja pa štirinajsti člen navedene uredbe.⁵²

KFOR 15 je bil praktičen preizkus ustreznosti preoblikovanja klasičnega, vojaškega CIMIC v civilno-vojaški koncept interakcij, ki vključuje vse oblike medresorskega sodelovanja v mednarodnih operacijah.

---

⁵¹ Vlada Republike Slovenije, številka. 80200-1/2005/4 z dne 28.10.2005 in Uredbe o sodelovanju civilnih strokovnjakov in zmogljivosti v mednarodnih operacijah na obrambnem področju (Uradni list RS, št. 75/06).

⁵² V NATO se razvija nova struktura HQ SACT, ki obsega tudi pretvorbo koncepta razširjenega CIMIC »Enhanced Civil-Military Cooperation« v komprehenzivni interakcijski civilno-vojaški koncept »Comprehensive Civil-Military Interaction Concept«, ki bo vključeval vse vrste operacij, poudarjeno pa bo sodelovanje z mednarodnimi vladnimi in nevladnimi organizacijami, ki bodo neposredno vključene v skupne civilno-vojaške skupine tako pri razvoju konceptov, izvajanju usposabljanj in mednarodnih operacij. Dodatna potrditev slovenskega koncepta je tudi, da se na področju Višjega odbora NATO za civilno krizno načrtovanje in Direktorata za civilno krizno načrtovanje (ekvivalent Sektorja za civilno obrambo in Uprave republike Slovenije za zaščito in reševanje) izvajajo prilagoditve konceptov civilne podpore vojski na strateškem, operativnem in taktičnem nivoju, ki vključujejo skupino 250 civilnih funkcionalnih strokovnjakov, ki se na podlagi zahtev NATO poveljstev napotijo k poveljstvom na strateški, operativni ali taktični ravni kot pomoč za izdelavo ocen, ekspertiz in projektov, ki zadevajo civilno dimenzijo kriznega območja (Pipenbaher 2008).

Civilni strokovnjaki so bili na mirovno operacijo napoteni v skladu z Uredbo o sodelovanju civilnih strokovnjakov in zmogljivosti v mednarodnih operacijah na obrambnem področju (Uradni list RS, številka 75/06) in Sklepom Vlade RS, številka. 871000-28/2006-4, z dne 13. 12. 2006 ter so bili v času izvajanja nalog prerezporejeni v Sektor za civilno obrambo MO RS.

Civilna podpora Slovenski vojski je v SIKON KFOR 15 je torej obsegala sodelovanje treh civilnih funkcionalnih strokovnjakov in izvajanje projektov civilno-vojaškega sodelovanja ter gospodarskih in humanitarnih projektov, kar je potekalo prek pristojnih ministrstev.

V prvem delu mirovne operacije so bile aktivnosti in naloge CFS usmerjene v:

1. vzpostavljanje stikov in povezav z lokalnim civilnim okoljem,
2. dopolnjevanje CIMIC ocene območja in
3. pripravo predlogov za projekte civilno vojaškega sodelovanja (Bric 2007: 22–23).

Naloge CFS pa so bile naslednje:

1. v vseh fazah operacije so morali pridobivati informacije, izdelovati ocene in analize s svojega delovnega področja;
2. svetovati pristojnemu poveljniku;
3. z lokalnimi oblastmi, prebivalstvom, vojaškimi poveljstvi in mednarodnimi vladnimi ter nevladnimi organizacijami usklajevati aktivnosti ter naloge s svojega delovnega področja;
4. vzdrževati stike s slovenskim gospodarstvom, vladnimi ter nevladnimi organizacijami, pripravljati pobude in informacije o možnih gospodarskih, humanitarnih ter drugih projektih s slovensko udeležbo in
5. izvajati pripravljalna opravila, usklajevati izvajanje ter izvajati CIMIC projekte (Pipenbaher 2007: 17).

Na podlagi odločitve poveljnika BS Sokol je bil večji del nalog in opravil vezan na izvajanje projektov civilno-vojaškega sodelovanja, ki v RS obsegajo projekte za vzpostavitev delovanja organov političnega sistema, delovanja javnih služb in drugih dejavnosti splošnega pomena ter gospodarske, humanitarne in druge projekte.

Izvajanje projektov za vzpostavitev delovanja organov političnega sistema, delovanja javnih služb in drugih dejavnosti splošnega pomena določajo prvi odstavek 9. člena ter drugi in tretji odstavek 4. člena Uredbe. Vlada Republike Slovenije je v sklepu za izvajanje projektov civilno-vojaškega sodelovanja, v operaciji KFOR 15 za obnovo in opremljanje šol, umiritev cestnega prometa in izboljšanje prometne varnosti v okolici šol ter za pripravo ukrepov za preprečevanje širjenja različnih živalskih bolezni, ki so nevarne tudi človeku, odobrila 48.000 EUR. Za projekte, ki so se financirali iz javnih sredstev, so sredstva prispevali MO RS 30 000 EUR in ministrstva za javno upravo, delo, družino in socialne zadeve, gospodarstvo, kulturo, okolje in prostor, promet, šolstvo in šport, zdravje ter za zunanje zadeve po 2 000 EUR.⁵³ Skladno z navedenim sklepom Vlade Republike Slovenije in izkazanimi potrebami lokalnih subjektov je bilo 38.000 EUR porabljen za obnovo in opremljanje šol v Zahaču/Zahaqu, Drenovacu/Drenocu, Tresteniku in Goraždevcu/Gorazhdecu, 3.200 EUR za umiritev cestnega prometa in izboljšanje prometne varnosti v okolici šole v Trsteniku ter 6.800 EUR za pripravo ukrepov za preprečevanje širjenja različnih živalskih bolezni, ki so nevarne tudi človeku, za veterinarske postaje v občinah Kline/Klina in Peje/Peč. Pri porabi proračunskih sredstev je bilo treba zagotoviti zakonitost in transparentnost izkazovanja in zagotavljanja potreb na OKO, zaradi česar so bili postopki relativno daljši. Navedeno je povzročalo določeno frustracijo pripadnikov CIMIC skupine, ki so v določenem smislu postali »ujetniki« nujnosti njihovega poslanstva. Percepcija časa je zelo pomemben dejavnik, ki ga je treba upoštevati v vseh fazah načrtovanja in izvajanja operacije, saj tisto, kar se zdi nujno na taktični ravni, praviloma zahteva daljši reakcijski čas na operativni in strateški ravni. Model izkazovanja in zagotavljanja potreb je shematsko prikazan v sliki 5.9, iz katere izhaja, da je treba tudi na OKO poiskati najmanj dva ponudnika blaga oziroma storitev, sama izvedba pa zahteva usklajevanje in nadzor tako izbranih izvajalcev kot tudi prejemnikov donacij (glej sliko 5.9). Zaradi tega, ker gre za proračunska sredstva, morajo biti navedeni projekti namenjeni v skupno oziroma splošno dobro in ne individualni pomoči (Pipenbaher 2008).

---

⁵³ To je prvi primer v RS, da je več ministrstev prispevalo sredstva za skupen projekt v tujini.

Slika 5.9: Model realizacije projektov za vzpostavitev delovanja organov političnega sistema, delovanja javnih služb in drugih dejavnosti splošnega pomena

Vir: Pipenbaher 2007.

Drugo skupino projektov predstavljajo gospodarski, humanitarni in drugi projekti, ki se praviloma financirajo iz donatorskih sredstev. CFS so predlagali vrsto projektov, s katerimi so skušali pripomoči k izboljšanju tamkajšnjih razmer. Sektor za civilno obrambo MO RS je na podlagi prvega in drugega odstavka 14. člena⁵⁴ v sodelovanju s pristojnimi ministrstvi sproti seznanjal gospodarske, humanitarne in druge organizacije, kot morebitne donatorje sredstev za predlagane projekte, ki jih ni bilo možno financirati iz javnih sredstev (Pipenbaher 2008). Rdeči križ Slovenije je tako zagotovil 1000 paketov humanitarne pomoči za socialno ogrožene družine vseh narodnosti v vrednosti 12.000 EUR, Mobitel d.d., Ljubljana, Hella lux d.o.o., Ljubljana, Mladinska knjiga d.d., Ljubljana in Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje kresničke, žoge, majice, knjige, zvezke, pisala in druge pripomočke za šolske projekte v vrednosti 3.000 EUR, Rotary kluba Martijanci in Bled 660 EUR za nakup zdravil za dvoletno deklico, Čebelarska zveza Slovenije čebelnjake za šole v vrednosti 400 EUR, Občinsko združenje slovenskih častnikov Koper rokometne žoge v vrednosti 100 EUR, Fondacija Skupaj prek Tehnopolisa Celje 17.500 EUR za štipendiranje otrok iz socialno ogroženih družin in družin, ki so v vojni izgubile starše, Signaco, podjetje za proizvodnjo prometnih, neprometnih znakov in obvestil, d.o.o. prek Direkcije Republike Slovenije za ceste

⁵⁴ Uredbe o sodelovanju civilnih strokovnjakov in zmogljivosti v mednarodnih operacijah na obrambnem področju (Uradni list RS, št. 75/06).

6 prometnih znakov za umirjanje prometa v okolici šol v vrednosti 1.000 EUR, Medis d.o.o. Ljubljana, Krka d.d. Novo mesto, Lek d.d. Ljubljana in Galex d.d. Murska Sobota pa so prispevali zdravila v vrednosti okrog 40.000 EUR za lokalne zdravstvene ustanove v občinah Peje/Peč in Kline/Klina ter v srbski enklavi Goraždevac⁵⁵.

Izkazovanje in zagotavljanje tovrstnih potreb je potekalo na relativno enostaven način. Bistveno je, da MO RS ni posegal v delovna področja drugih ministrstev, pač pa je le predlagalo določene projekte, pri realizaciji katerih so imela ključno vlogo Ministrstvo za gospodarstvo, Ministrstvo za zdravje, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in Ministrstvo za promet, ki so v okviru svojih pristojnosti seznanjala morebitne donatorje. MO RS tudi ne more biti prejemnik donacije, zato so vse navedene donacije potekale neposredno med donatorji v Sloveniji in prejemniki donacij na Kosovu (glej sliko 5.10). Sektor za civilno obrambo MO RS in SV sta zagotavljala prevoz navedenih donacij. Tudi s tem v zvezi so se pojavljale določene frustracije v SV, saj so donatorji praviloma zahtevali navedbo donatorja ali donatorjev ob obveščanju javnosti, MO RS in BS Sokol pa le kot pobudnika in izvajalca aktivnosti. Kljub navedenemu se je v okviru informacijskih operacij BS Sokol praviloma uspešno predstavilo vlogo SV (Pipenbaher 2008).

Slika 5.10: Model realizacije gospodarskih, humanitarnih in drugih projektov

Vir: Pipenbaher 2007.

⁵⁵ Povzeto po poročilu o sodelovanju civilnih zmogljivosti v operaciji kriznega odzivanja KFOR 15, MO RS, številka: 801-4/2007-49, z dne 11. 10. 2007.

Sklenemo lahko, da je RS uspešno preizkusila model zagotavljanja potreb na kriznem območju ter dosegla raven večine članic Nata, ki so imele v času SIKON KFOR 15 na področju CIMIC za 26 rotacij več izkušenj kot Slovenija in vzpostavljene mreže donatorjev.

5.3.4 Ključne dileme in težave pri vzpostavitvi civilno-vojaškega usklajevanja in civilno-vojaškega sodelovanja (CIMIC) pri zagotavljanju delovanja CIMIC skupine v okviru BS Sokol

Kljub zelo uspešno izvedenim aktivnostim na področju CIMIC (Bric. 2008: 12–15) so se glede sodelovanja med vojaškim in civilnim delom CIMIC pojavljale določene dileme in težave.

Z vidika BS Sokol je bila ključna težava razmejitev procesov civilno-vojaškega usklajevanja, civilno-vojaškega sodelovanja oziroma njune povezave in integracije v procese poveljevanja in nadzora. Iz izkušenj drugih držav Nata sodobne OKO zahtevajo sodelovanje civilnih in vojaških subjektov na strateški, operativni in taktični ravni, torej niso več izključno vezane na poveljnike kontingentov oziroma taktično raven vodenja in poveljevanja. Uspešnost izvajanja OKO izhaja iz podpore matičnih držav. Navedeno smo za RS prikazali z modeloma podpore civilnih zmogljivosti BS. V tovrstne procese so bili vključeni Vlada RS, ministrstva, gospodarske družbe, zavodi in druge organizacije ter humanitarne organizacije, ki delujejo na nacionalnem nivoju. CFS in Sektor za civilno obrambo so bili mesto za stike in povezave med civilno družbo, na eni strani in vojsko, ki izvaja OKO. Usklajevalne aktivnosti CFS, brez neposrednega nadzora vojaškega – poveljujočega dela BS Sokol, so delovale kot moteč dejavnik vojaškemu delu misije, ki je deloval v hierarhični strukturi vodenja in poveljevanja. Pri zagotavljanju civilno-civilno-vojaškega sodelovanja je bilo pomembno predvsem strokovno znanje z različnih področij civilne družbe in sodelovanje enakopravnih partnerjev. To nalaga omenjena uredba⁵⁶, in sicer v tretjem odstavku 3. člena kot nalogo pomoči ministrstvom, gospodarskim družbam, zavodom in drugim organizacijam pri pripravi in izvajanju vključevanja civilnih zmogljivosti v mednarodno operacijo ter v drugem odstavku 12. člena kot nalogo organiziranja strokovne pomoči in podpore civilnim strokovnjakom, ki delujejo v mednarodni operaciji. V tej zvezi je pomembno usklajevanje dela ministrstev in drugih državnih organov, ki imajo nalogo, da na predlog navedenega sektorja pripravljajo

---

⁵⁶ Uredba o sodelovanju civilnih strokovnjakov in zmogljivosti v mednarodnih operacijah na obrambnem področju (Uradni list RS, št. 75/06).

določene strokovne analize, informacije in druga gradiva iz svojih delovnih področij, ki jih ni možno pripraviti na območju izvajanja mednarodnih operacij in zagotoviti tudi drugo potrebno pomoč iz svoje pristojnosti za delo civilnih strokovnjakov. V zvezi s tem je med operacijo prihajalo do komunikacijskih šumov na relaciji SIKON in BS Sokol na eni strani ter CFS in usklajevalci podpore v Sloveniji na drugi strani. Širša organizirana podpora iz Slovenije na strateški ravni je bila zaradi tega možna šele po odpravi navedenih težav. Od 31.5. do 2.6.2007 je Sektorju za civilno obrambo in CFS uspela organizacija vzpostavljanja povezav določenih ministrstev, gospodarskih družb in humanitarne organizacije Ustanova Skupaj z lokalnimi subjekti za izvajanje projektov civilno-vojaškega sodelovanja, ki so pripomogli k ustvarjanju trajnejših oblik sodelovanja na področju poljedelstva, gospodarstva in humanitarnih dejavnosti v smislu podpore tako poveljniku BS Sokol, kot tudi prihodnjim kontingentom SV in misiji KFOR. Ugodni učinki tovrstnega sodelovanja so se pokazali že ob prvem obisku, tudi v večji pripravljenosti sodelovanja udeležencev z donatorskimi sredstvi za projekte, ki jih je pripravila BS Sokol. Težave na navedenem področju so izhajale predvsem iz tega, da je bila slovenska CIMIC skupina načrtovana šele za bojno skupino SV v letu 2009, tako da poveljniška struktura SV po večini še ni bila ustrezno pripravljena na njeno uporabo. Zaradi tega je vojaški del CIMIC skupine deloval brez odobrenih SOP oziroma le na podlagi delno ustrezno razdelanega aneksa W (OPLAN – Operational Plan, CIMIC). CFS so sodelovali na podlagi podrobno razdelanih Usmeritev za delovanje civilnih funkcionalnih strokovnjakov v KFOR 15, ki jih je oddobil generalni direktor Direktorata za obrambne zadeve. Rezultat poiskusa razreševanja omenjenih težav je razviden iz tabele 5.1, ki prikazuje delitev dela med civilnim in vojaškim delom CIMIC skupine TF Sokol in je bila pripravljena tako za predstavitev kolegiju ministra za obrambo kot tudi usmeritev za nadaljnje delo skupine CIMIC (Pipenbaher 2008).

Tabela 5.1: Specifikacija delitve dela med civilnim in vojaškim delom CIMIC skupine BS Sokol

Zap. št.	Aktivnost - naloga	Vojaški Del		Civilni del		Opombe
		Nosilec	Sodeluje	Nosilec	Sodeluje	
1.	Izdelava načrta dela CIMIC skupine	X			X	CFS pripravijo naloge, ki bodo vključene z njihovih delovnih področij
2.	Izdelava matrike zvez in povezav s civilnim okoljem	X			X	CFS dopolnjujejo podatke, ki se nanašajo na njihovo delovno področje
3.	Sodelovanje z nadrejenimi vojaškimi poveljstvi	X			X	CFS po potrebi sodelujejo
4.	Sodelovanje z mednarodnimi	X			X	CFS sodelujejo v primeru, da

Zap. št.	Aktivnost - naloga	Vojaški		Civilni		Opombe
		Nosilec	Sodeluje	Nosilec	Sodeluje	
	vladnimi, nevladnimi in drugimi organizacijami					navedene organizacije izkažejo interes za sodelovanje pri CIMIC projektih
5.	Sodelovanje s predstavniki lokalnih oblasti, javnih služb in gospodarstva		X	X		Slovenska vojska zagotavlja voznika, podčastnika in prevajalca
6.	Sodelovanje z gospodarskimi družbami, zavodi in drugimi organizacijami iz Republike Slovenije		X	X		CFS v sodelovanju s Sektorjem za civilno obrambo in pristojnimi ministrstvi organizirajo vzpostavljanje sodelovanja subjektov iz RS z lokalnimi subjekti. Slovenska vojska zagotavlja prevoz in varnostno zagotovitev
7.	Sodelovanje s civilnim prebivalstvom	X			X	CFS sodelujejo v primeru izkazanih interesov za sodelovanje na določenih funkcionalnih področjih
8.	Izdelava CIMIC ocene območja	X			X	CFS pripravljajo analize in delne ocene z njihovih delovnih področij
9.	Izdelava in dopolnjevanje CIMIC pregledne karte	X				
10.	Vzpostavitev CIMIC centrov					Ta naloga ni predvidena
11.	Projekti civilno-vojaškega sodelovanja - 4. člen uredbe – javna sredstva		X	X		CFS izdelajo predlog projekta (poseben obrazec in metodologija) in ravna v skladu z odločitvami prestolnice. Vojaški del poskrbi za uskladitev predloga projektov z nadrejenim poveljstvom in za posredovanje predlogov projektov po varnih sredstvih zvez v prestolnico. CFS izvedejo razpis za izvajalce projektov, predlagajo prestolnici najugodnejšega ponudnika in sodelujejo pri podpisu pogodb z izvajalci.
12.	Vojaški projekti civilno-vojaškega sodelovanja – tretji odstavek 14. člena	X			X	Poveljnik SIKON lahko odobri logistično in drugo pomoč pri izvajanju humanitarnih projektov
13.	Gospodarski, humanitarni in drugi projekti - 14. člen – materialna in finančna sredstva gospodarskih, humanitarnih in drugih organizacij		X	X		CFS izdelajo predlog projekta (poseben obrazec in metodologija). Vojaški del poskrbi za uskladitev predloga projektov z nadrejenim poveljstvom in za posredovanje predlogov projektov po varnih sredstvih zvez v prestolnico. Sektor za civilno obrambo objavi razpis možnih projektov na spletni strani, prejema ponudbe, predlaga izbor najugodnejšega ponudnika ter poskrbi za stik donatorjev in donirancev. Slovenska vojska zagotavlja

Zap. št.	Aktivnost - naloga	Vojaški	Del	Civilni	del	Opombe
		Nosilec	Sodeluje	Nosilec	Sodeluje	
						prevoze doniranih sredstev. CFS sodelujejo pri izvedbi donacij in skrbijo za dokumentiranje dogodkov
14.	Vojaški humanitarni projekti	X			X	To so manjši projekti, namenjeni individualnim prejemnikom pomoči (manjše rekonstrukcije, pomoč v hrani, obleki, kurjavi itd). CFS sodelujejo, če se za izvedbo projekta zahteva njihov nasvet
15.	Izdelava CIMIC vojaškega priročnika za območje	X			X	CFS pripravljajo prispevke z njihovih delovnih področij
16.	Organiziranje CIMIC sestankov	X			X	CFS sodelujejo s prispevki z njihovih delovnih področij
17.	Delo v zvezi z notranje razseljenimi osebami in begunci	X			X	Vojaški del pripravlja poročila o številu povratnikov in stanju v enklavah za nadrejeno poveljstvo
18.	CIMIC poročila in odobritev s strani nadrejenega poveljstva	X			X	CFS sodelujejo s prispevki z njihovih delovnih področij
19.	Poročila o izvajanju projektov civilno-vojaškega sodelovanja		X	X		Vojaški del poskrbi za posredovanje poročil po varnih sredstvih zvez v prestolnico. Sektor za civilno obrambo s poročili seznanja pristojna ministrstva.
20.	Varnostna podpora civilnim mednarodnim vladnim in nevladnim organizacijam	X				Vojaški del daje navedenim organizacijam informacije o varnostni situaciji in izdela načrt umika mednarodnih civilnih organizacij v primeru nevarnosti

Vir: Pipenbaher 2008.

Druga težava, vredna bolj podrobne preučitve, se je pojavila v povezavi z zagotovljenimi sredstvi za CIMIC dejavnosti. Vlada RS je šele 29. 3. 2007 odobrila 48.000 EUR za projekte CIMIC, in še to le za določena funkcionalna področja, tako so bila v prvi tretjini misije sredstva BS Sokol omejena na materialna sredstva donatorjev (šolski projekti) in na priprave za izvedbo humanitarnih projektov na podlagi donacij Rdečega križa Slovenije in Rotary klubov. BS Sokol se je v prvi fazi misije oprla na inženirska sredstva, ki jih je imela na razpolago in v sodelovanju z lokalnimi subjekti izvedla več odmevnih projektov rekonstrukcij lokalnih cest. V začetku junija je tudi GŠSV zagotovil 10.000 evrov in tako so se še izboljšale tudi možnosti za realizacijo individualnih humanitarnih in drugih projektov, za katere ni bilo na razpolago vladnih sredstev.

Ob navedenih dilemah in težavah je pomembno, da so pristojni nosilci sproti in tvorno pristopili k njihovi odpravi, tako da lahko za sklepni del misije ocenimo, da so vsi načrtovani

normativno-pravno določeni koncepti delovanja prestali preskus v praksi. Pridobljene izkušnje pomenijo osnovo za načrtovanje in delovanje v prihodnjih operacijah (Pipenbaher 2008).

5.3.5 Analiza intervjujev

Kot sredstvo analize smo, poleg analize primarnih in sekundarnih virov, izvedli družboslovne intervjuje, ki so nam omogočili neposreden dostop do empiričnih podatkov o nalogah in ciljih CIMIC skupine, posebej skupine CFS, v okviru KFOR SIKON 15. Intervjuji so strukturirane oblike s polzaprtimi vprašanji. Izvedli smo pet družboslovnih intervjujev, in sicer s tremi CFS: Petro Mundy, Darjo Grimšič Paulič in Tadejem Markičem, vodjo CIMIC skupine, majorjem Marjanom Videtičem in podsekretarjem za civilno-vojaško sodelovanje iz Sektorja za civilno obrambo MORS, Bojanom Pipenbaherjem, katerih povzetek odgovorov predstavljamo v nadaljevanju. S pomočjo izvedenih intervjujev smo želeli dopolniti analizo z njihovimi mnenji in izkušnjami pri opravljanju nalog s področja CIMIC.

Povzetek intervjujev s civilnimi funkcionalnimi strokovnjaki (CFS) (Mundy, Grimšič Paulič, Markič 2008)

V nadaljevanju bomo predstavili povzetek izkušenj, mnenj in vidikov CFS o uspehu omenjene misije, v okviru katere so tudi sami delovali. CFS smo zastavili šestnajst vprašanj, ki so priložena diplomskemu delu v prilogi A.

Osebni razlogi za odločitev za delovanje na področju CIMIC in za udeležbo na omenjeni misiji so bili predvsem želja po popestritvi življenjskega in delovnega okolja ter želja po strokovnem in humanitarnem delu v drugih državah. Izobraževanje je, po mnenju CFS, potekalo kvalitetno. Intervjuvanci niso bili vsi iz iste generacije usposabljanj, kar dokazuje, da so bila usposabljanja kvalitetno izvedena, tako v letu 2005, kot tudi v letu 2006. Na razmere v okviru operacije kriznega odzivanja na Kosovu so bili zadovoljivo pripravljeni.

Glede na izkušnje iz misije bi bilo treba na področju izobraževanja in usposabljanja naslednje:

- podrobnejše predstaviti običaje, religije, zgodovinske in ostale značilnosti območja napotitve,
- izdelati obrazce v dvojezični obliki, ki se izpolnjujejo od priprave predloga projekta do realizacije, obrazci bi morali biti razumljivi do te meri, da ne bi povzročali težav pri izpolnjevanju, s tem bi se CFS lahko osredotočili na naloge;

- izdelati psihološki profil skupine CIMIC in vključiti medsebojno kompatibilne člane;
- pravočasno seznaniti CFS z višino razpoložljivih finančnih sredstev in o načinih njihove porabe ter
- seznaniti pripadnike BS o delovanju CFS na misiji.

Vtisi CFS o Kosovu in misiji so vsekakor boljši od pričakovanih. Vsi so bili zadovoljni z delovnim kolektivom ter odnosom tamkajšnjih prebivalcev do njih, prav tako tudi z nemotenim sodelovanjem z lastnimi in tujimi pripadniki mirovnih sil ter mednarodnimi organizacijami in lokalnimi oblastmi in agencijami.

Pri pripravi ocene s področja delovanja v okviru misije in izdelavi analize območja so si CFS pomagali z delom na terenu in vzpostavljanjem osebnih stikov. Oceno stanja območja so morali izdelati vsak za svoje področje dela. Zbiranje podatkov za analizo in oceno stanja razmer območja je potekalo s pomočjo navezovanja osebnih stikov, obiskovanja lokalnih oblasti ter agencij ter delovnimi srečanji z mednarodnimi in drugimi organizacijami.

Z ravni osebne varnosti so bili CFS zadovoljni, saj so imeli na razpolago voznika in oboroženo spremstvo, tako se nikoli niso počutili ogrožene. Stike s tujimi vojaškimi silami so CFS vzpostavljali na CIMIC konferencah in z obiskovanjem drugih CIMIC skupin. Pri zbiranju donacij od slovenskih podjetij v OKO neposredno niso sodelovali. Z njimi je sodeloval vodja CIMIC skupine in diplomatski predstavnik Vojko Vovk. Slovenska podjetja so v kosovski pokrajini zelo cenjena, kar pomeni velike možnosti za njihovo delovanje.

Po samoocenitvi so bili CFS pri opravljanju načrtovanih aktivnosti, glede na razpoložljiva finančna sredstva, zelo uspešni. Uspešnost na tem področju, je bila povezana predvsem z ekonomično porabo dodeljenih sredstev. Pri pridobivanju in porabi sredstev sta igrala najpomembnejšo vlogo iznajdljivost in uspešnost pridobitve lokalnih oblasti k sodelovanju pri izvedbi projektov. Iznajdljivost se je, med drugim, pokazala pri tečaju plavanja, ki je nastal kot posledica tragične utopitve dečka, katerega truplo so našli potapljači 430. mornariškega divizion (430. MOD). Na podlagi omenjenega dogodka je nastala ideja za plavalni tečaj, za otroke, ki je bil uspešen, saj so kar šestintrideset otrok naučili plavati. Z lastnikom bazena so se morali dogovoriti za brezplačno uporabo bazena, saj za izvedbo tega projekta ni bilo predvidenih finančnih sredstev. Prevoz otrok so zagotovili sami, učitelji plavanja pa so bili potapljači 430. MOD, pri čemer so sodelovali tudi ostali pripadniki in CFS. Tako so tečaj izpeljali brez večjih stroškov in zanj prejeli pohvalo J-9 in CIMIC skupine jug, pri čemer se je izkazalo, da razpoložljiva finančna sredstva niso najpomembnejši dejavnik uspeha, ampak iznajdljivost in pripravljenost za pomoč.

Dinamika izvajanja nalog ni potekala skladno s pričakovanji CFS in njihovimi pridobljenimi znanji iz CIMIC izobraževanj in usposabljanj, zato so CFS poudarili naslednje pomankljivosti:

- dolgotrajnost procesa od predloga projekta do njegove uresničitve oziroma izvedbe,
- zapletenost odobritve porabe finančnih sredstev.

Poudarili so, da so okoliščine zahtevale prilagodljivost na taktičnem nivoju, saj so vsi delali vse in se prilagajali danim razmeram. Civilno strokovno znanje in izkušnje CFS so jim pri opravljanju del in nalog v celoti koristili.

Enotna ocena CFS o uspehu misije je, da je bila zelo uspešna. K doseganju ciljev misije je prispeval zlasti način njihovega delovanja. Projekti kot npr. organiziranje gašenja požarov, zdravljenje ljudi, organiziranje športnih dni za otroke, so v veliki meri prispevali k stabilizaciji razmer. CFS so tvorili kakovostni povezovalni člen BS Sokol z lokalnimi oblastmi, mednarodnimi vladnimi in nevladnimi organizacijami ter civilnim prebivalstvom vseh etničnih skupin. Pristni stiki in odkriti nameni so rezultirali pozitivnim odnosom tamkajšnjega prebivalstva, oblasti in organizacij do pripadnikov SV. K uspešnosti misije je vsekakor prispevalo več dejavnikov, med drugim:

- kakovostna ekipa,
- zavzetost izvajalcev CIMIC (in ne le uradniški odnos),
- poznavanje albanskega in srbskega jezika, saj se po izkušnjah drugih vojsk veliko pomembnih podrobnosti izgubi s prevodom, pa tudi neposredni osebni stik, brez prevajalca, je boljši. S srbskim delom prebivalstva je sporazumevanje potekalo v srbskem jeziku, z albanskim delom pa odvisno od njihove starosti, saj večina Albancev, starejših od petindvajset let, govori srbsko. Mlajši, ki so obiskovali šole, že znajo govoriti tudi angleški jezik. Velika slovenska prednost je bila, da so imeli v sestavi BS Sokol tri albansko govoreče pripadnike SV.

V končni konsekvenci se uspešnost misije meri z oceno izvedenih projektov. Praktično vsi so prispevali k izboljšanju bivanjskega ali delovnega okolja ter kakovosti bivanja. Čeprav so navedeni projekti zadostili le majhnemu delu potreb lokalnih oblasti in prebivalstva, pa so po drugi strani pri prebivalstvu ne le naleteli na dober odziv, ampak vzpodbudili zavest, da se le s skupnimi močmi MS in lokalnega prebivalstva z malo sredstvi lahko doseže merljive rezultate in izboljša kakovost bivanja in delovnih pogojev.

Sektor za civilno obrambo in Poveljstvo sil SV sta organizirala priprave CFS na odhod na misijo, ki so bile izvedene v obliki šestnajst dnevnega usposabljanja, v skladu z Nato smernicami, ki opredeljujejo tovrstna usposabljanja. CFS so ob napotitvi uživali podporo

družine in prijateljev. Po vrnitvi CFS niso imeli posebnih aktivnosti za prilagajanje na domače okolje, razen pogovora s psihologom in analize z vodjo Sektorja za civilno obrambo. Isti CFS, ki je imel težave s svojim organizacijskim vodjo že ob odhodu, jih je prav tako imel ob vrnitvi, saj je imel službene obveznosti že naslednji dan. Na podlagi izkušenj CFS je prilagajanje na domače okolje odvisno od vsakega posameznika. CFS s tem niso imeli večjih težav in bi se ponovno udeležili mirovne misije (Mundy, Grimšič Paulič, Markič 2008).

Povzetek intervjuja z vodjo skupine CIMIC (Videtič 2008)

Majorju Marjanu Videtiču, vodji skupine CIMIC v mirovni operaciji 15. slovenskega kontingenta, na Kosovu, smo zastavili osem vprašanj, ki so v prilogi B. Intervju smo opravili v Postojni, v Vojašnici barona Andreja Čehovina, dne 29. 1. 2008.

Major Videtič je opravil več tečajev s področja CIMIC, in sicer dva v Kanadi in enega v Ankari, predaval je na CIMIC usposabljanjih. V okviru SV je sodeloval v osmih misijah, vendar v omenjeni misiji prvič na področju CIMIC.

Po njegovem mnenju CIMIC častnik odpira vrata in ustvarja pogoje za varnejše okolje za vojake na območju izvajanja mirovne operacije. Njegovi osebni vtisi o misiji so pozitivni, saj je bila operacija SIKON 15 KFOR uspešno izvedena in je izrazil zadovoljstvo, da je s skupino CIMIC in s svojim kakovostnim delom prispeval delček k skupnemu uspehu. Major Videtič meni, da je bila skupina, sestavljena iz petih vojaških oseb in treh CFS, primerne sestave in da zato tudi rezultati niso izostali. Obnovili so nekaj kilometrov vaških cest, šolo, razdelili veliko paketov humanitarne pomoči in podobno. S svojim delom so se »globoko zakoreninili v srca lokalnega prebivalstva in s tem posredno odpirali vrata našim vojakom in podpirali idejo nadrejenih. To kažejo izjave lokalnih politikov in vodilnih v tamkajšnji policiji, so se z našim prihodom varnostne razmere v veliki meri izboljšale« (Videtič 2008).

Videtičevo mnenje o koristnosti CFS v OKO je, da je njihovo sodelovanje dobrodošlo in nepogrešljivo, če že ne nujno, še posebej za področja kmetijstva, gradbeništva in veterine. CFS so se po njegovem mnenju ustrezno vključili v vojaško življenje in tamkajšnje okolje.

Njegova pričakovanja glede CFS so se izpolnila, saj je bila pripravljenost za delo velika. »Imel sem srečo, da sem imel v skupini odrasle ljudi, ki so odgovorno in strokovno opravljali svoje naloge« (Videtič 2008). CFS so bili kooperativni in so opravljali tudi naloge, ki niso bile skladne z njihovim opisom del in nalog, kar je prav tako prispevalo k uspešnemu izvajanju nalog in kar se je še posebej izkazalo pri projektu čistilne akcije, pri kateri so sodelovali prav vsi pripadniki kontingenta.

Po majorjevem mnenju za misijo so in niso bili izbrani primerni kadrovski profili. Major Videtič pojmuje CIMIC kot dobro »orodje v rokah poveljnika BS Sokol«, torej so bili tudi CFS »dobro orodje« za izvedbo projektov. Odnosi med vojaškimi osebami in CFS so bili, po njegovem mnenju, v večini primerov dobri, saj so si s pristopom in profesionalnim delom ustvarili dobro ime in s tem odličen sprejem, tako s strani civilnega prebivalstva, kot tudi s strani pripadnikov mirovnih sil.

Glede na izkušnje s sodelovanjem in delovanjem CFS bi major spremenil zakonodajo oziroma pravilnike, da bi CFS pošiljali na misijo kot vojaške rezerviste, v vojaški uniformi, s čimer bi pokazali svojo pripadnost.

Pri vprašanju o mnenju glede ključnosti sodelovanja med CFS in vojaškimi silami meni, da je v prvem poglavju Doktrine CIMIC določeno, da so CFS lahko prisotni ves čas ali pa le po potrebi za izvedbo določene naloge (Videtič 2008).

Povzetek intervjuja z Bojanom Pipenbaherjem (Pipenbaher 2008)

Intervju z Bojanom Pipenbaherjem smo izvedli 28. 2. 2008, v prostorih Sektorja za civilno obrambo MO RS. Intervju je obsegal enaindvajset vprašanj, ki so razvidni iz priloge C.

Koncept CIMIC v RS je sodoben in oblikovan na veljavnih dokumentih Nata⁵⁷. V Natu se razvija nova struktura, ki obsega tudi pretvorbo koncepta razširjenega CIMIC »Enhanced Civil-Military Cooperation« v celostni interakcijski civilno-vojaški koncept "Comprehensive Civil-Military Interaction Concept", ki bo vključeval vse vrste operacij, poudarjeno pa bo sodelovanje z mednarodnimi vladnimi in nevladnimi organizacijami, ki bodo neposredno vključene v skupne civilno-vojaške skupine tako pri razvoju konceptov, izvajanju usposabljanj in mednarodnih operacij. Dodatna potrditev slovenskega koncepta je tudi, da se na področju Višjega odbora NATO za civilno krizno načrtovanje in Direktorata za civilno krizno načrtovanje (ekvivalent Sektor za civilno obrambo in Uprave republike Slovenije za zaščito in reševanje) izvajajo prilagoditve konceptov civilne podpore vojski na strateškem, operativnem in taktičnem nivoju, ki vključujejo skupino 250 CFS, ki se na podlagi zahtev Natovih poveljstev napotijo k poveljstvom na strateški, operativni ali taktični ravni kot pomoč za izdelavo ocen, ekspertiz in projektov, ki zadevajo civilno dimenzijo kriznega območja.

Končni cilj sodelovanja civilnih funkcionalnih strokovnjakov v KFOR 15, 16 in 17 so bili in so še vedno:

- vzpostaviti trajno sodelovanje na političnem, gospodarskem, kulturnem in drugih področjih subjektov iz Republike Slovenije in subjektov občin Peč in Klina,
- povečati stopnjo ugleda Republike Slovenije pri vseh nacionalnih skupinah na Kosovu in v širši regiji,
- izkoristiti izvedbo projektov civilno-vojaškega sodelovanja kot sestavnega dela promocije Republike Slovenije v času priprav na prevzem predsedovanja in med predsedovanjem Republike Slovenije Evropski uniji in
- povečati ugled RS v OZN, NATO, OVSE in drugih mednarodnih organizacijah.

---

⁵⁷ MC 411 NATO Civil-Military Cooperation (CIMIC) Policy, Bi-SC 83-6-3, Establishment of a Bi-SC CIMIC Capability, Bi-SC Functional Planning Guide for CIMIC, ACO MANUAL Number 86-1-1 ACO CIMIC Tactics, Techniques and Procedures (TTPs) in AJP – 9 NATO Civil-Military Cooperation (CIMIC) Doctrine, ki je sprejeta kot slovenski vojaški standard. S sodelovanjem civilnih funkcionalnih strokovnjakov in zmogljivosti v operacijah kriznega odzivanja je preko vladnih izhodišč (Vlada Republike Slovenije, št. 80200-1/2005/4 z dne 28.10.2005) in Uredbe o sodelovanju civilnih strokovnjakov in zmogljivosti v mednarodnih operacijah na obrambnem področju (Uradni list RS, št. 75/06) uresničen koncept razširjenega CIMIC, ki poleg vojaških zmogljivosti vključuje tudi sodelovanje civilnih zmogljivosti na vseh ravneh. Strateško raven sodelovanja opredeljujejo 3., 4. in 12. člen, operativno in taktično raven sodelovanja pa 14. člen navedene uredbe.

Razlika med Kosovom, BiH, Afganistanom in Irakom je že v samem stanju območja delovanja, saj je v BiH stanje stabilno, predvojno stanje na Kosovu se še vedno vzpostavlja, v Afganistanu je potrebno najprej vzpostaviti varnost in infrastrukturo ter šele nato ostale zadeve, Irak pa je še vedno vojno območje. BiH pokrivajo misije EU, v Afganistanu, ki je še vedno delno vojno območje je ISAF podpora Islamski republiki Afganistan za vzpostavitev oblasti in pravne države. Tam delujejo Provincial Reconstruction Teams (PRT) oziroma Skupine za obnovo provinc (SOP), ki so civilno-vojaška skupina, vendar niso del CIMIC. Njihov namen je obnova oziroma vzpostavitev infrastrukture in regionalnih ter lokalnih oblasti, cestne in komunikacijske infrastrukture ter vzpostavitev urejenega zdravstva, šolstva, kmetijstva, vodooskrbe itd. V bistvu so na teh območjih delovanja različne prioritete. CFS so na Kosovu opravljali naloge iz 2. člena omenjene uredbe. Na cilje in naloge misije imajo največji vpliv Resolucija Varnostnega sveta OZN in mandat operacije v podporo miru. Glede na to, da je bilo območje delovanja BS Sokol določeno šele v januarju 2007, je bila lahko izdelana samo delna ocena CIMIC. Bistveni pomen CIMIC izvidovanja je bil vzpostavitev kontakta z lokalnimi skupnostmi, kar je sploh omogočilo začetek slovenske CIMIC misije.

Sicer je ocena območja delovanja ključni dokument, ki je ena izmed podlag za načrte izvedbe operacij in neposredno vpliva na uspeh misije. Ocena obsega veliko podrobnih podatkov, ki se nanašajo na politično in kulturno zgodovino, stanje nacionalne in lokalnih oblasti, civilne administracije in javnih služb, potrebe in gibanje civilnega prebivalstva, pooblastila, zmogljivosti in namen mednarodnih in nevladnih organizacij, stanje civilne infrastrukture, gospodarstva, kmetijstva in trgovine ter mišljenje in zaznamovanje civilnega prebivalstva.

Projekti misije so bili določeni s sklepom vlade ter na podlagi predlogov BS Sokol. Civilni funkcionalni strokovnjaki so pripravljali predloge projektov na obrazcih, ki jih določa TTP 5, stran 5-5 – 5-7 in jih preko poveljnika Skupine za civilno-vojaško sodelovanje BS Sokol, Poveljniškega centra Slovenske vojske in Nacionalnega centra za krizno upravljanje posredovali v preučitev izvedljivosti v Sektor za civilno obrambo. CFS so bili odgovorni vsak za svoje področje dela in podrejeni vodji CIMIC skupine. CFS so v odsotnosti popolne ocene območja ugotavljali realne potrebe s stiki s tamkajšnjim prebivalstvom, oblastmi, mednarodnimi vladnimi in nevladnimi organizacijami. Svoje predloge so predstavili poveljniku skupine CIMIC in poveljniku BS Sokol ter MO RS Sektorju za civilno obrambo. Na podlagi odobrenih sredstev za izvedbo projekta so se uskladili s tamkajšnjimi oblastmi ali prebivalstvom, ki so morali projekt prav tako odobriti. V skladu z usmeritvami iz države so CFS skušali vladna sredstva dopolniti s sredstvi zlasti mednarodnih vladnih organizacij, kot sta USAID in IOM. V več primerih, npr. pri izgradnji šolskih igrišč, se je navedeni model

izkazal kot najustreznejši. Od predloga za izvedbo projekta do njegove realizacije je v povprečju preteklo en mesec. Tu je pomembna različna percepcija časa, ki jo CFS pod vtisom taktične nujnosti in zanemarjujoč dejstvo, da je treba projektno dokumentacijo voditi skladno s predpisi o javnih naročilih, ki določajo zlasti transparentnost porabe proračunskih sredstev ter v skladu z načeli CIMIC doktrine, niso razumeli. Namen BS je pridobivanje taktične prednosti in pridobitve pozitivne ocene v času šestih mesecev, nasprotno pa je angažiranje CFS in civilnih zmogljivosti dolgoročne narave, ki praviloma presegajo okvir ene rotacije. Kot tak primer lahko navedemo povezavo slovenskega in kosovskega RK, itd. Z vidika civilne obrambe je pomembno tudi, da je bila izvedba projektov usklajena z lokalnimi oblastmi in predstavniki MS.

Usposabljanje CFS poteka v letnem ciklusu. Obsega 5 enotedenskih tečajev, ki se zaključijo s tedensko vajo, na kateri se praktično preverja pridobljeno znanje.

Za zagotovitev ustreznega števila kakovostno usposobljenih civilnih strokovnjakov, primernih za udeležbo na mednarodnih operacijah (v nadaljevanju: kandidatov), notranja organizacijska enota MO RS, pristojna za civilno obrambo, vodi na državni ravni poseben seznam, ki obsega kandidate za napotitev s civilnimi enotami za hitro posredovanje, kandidate za redno napotitev, ki so končali dopolnilno in specialistično usposabljanje, kandidate, ki so opravili osnovno usposabljanje, in kandidate, ki so se že udeležili mednarodnih operacij. Podatke za navedeni seznam prispevajo ministrstva in drugi nosilci priprav civilne obrambe. Glede usposabljanj je bil februarja 2008 na podlagi izkušenj sodelovanja CFS v KFOR izdelan nov program. Misija je bila uspešna, saj pod uspehom razumemo predvsem praktični preizkus določb uredbe o sodelovanju civilnih strokovnjakov in zmogljivosti v mednarodnih operacijah na obrambnem področju.

CIMIC in CFS v RS imata prihodnost. Uspešnost na področju CFS je potrjena s pridobitvijo certifikata usposobljenosti za civilno podporo Združenim skupnim poveljstvom Nata pri vodenju in izvajanju OKO. Z vzpostavitvijo in smotrnim angažiranjem civilnih zmogljivosti so vzpostavljene možnosti za dodatno uveljavitev in okrepitev vloge in pomena RS pri vodenju in izvajanju Nato OKO. Skratka področje CIMIC se nenehno razvija in je pomembno za Slovenijo, kot eno izmed manjših članic Nata. S kakovostjo, v tem primeru civilnega strokovnega znanja, se lahko nadomesti kvantitativni manjko v strukturi vojaških sil (Pipenbaher 2008).

SKLEP

V nalogi smo preučevali vlogo, mesto ter pomen CIMIC in CFS v mirovni silah s poudarkom na delovanju SV v operaciji SIKON, KFOR 15 na Kosovu, podrobneje BS Sokol.

Naloga obsega uvod, metodološki okvir, v katerem smo opredelili namen, cilj, metode in načine preučevanja, raziskovanja ter raziskovalni vprašanji, opredelitev mirovni operacij oziroma operacij v podporo miru in operacij kriznega odzivanja ter umeščenost CIMIC v strukturo mirovni sil, CIMIC v Republiki Sloveniji s poudarkom na vlogi, mestu in pomenu civilni funkcionalni strokovnjakov v sestavi CIMIC ter na teh teoretični in doktrinarni osnovah študijo primera CIMIC Bojne skupine Sokol v času priprav in v času trjanja misije od februarja do septembra 2007.

Vojaški del CIMIC skupine je opravljal klasične CIMIC naloge, kar pomeni vzpostavljanje povezav s civilnim okoljem in predlaganje določenih odločitev poveljniku BS v smislu podpore lastni silam. Navedeno je potekalo v obliki pridobivanja informacij, z obiskovanjem vasi, s pogovori z njihovimi predstavniki in prebivalci. Udeleževali so se sestankov s predstavniki lokalni oblasti, vladni, nevladni in mednarodni organizacij, ugotavljali njihove potrebe ter usklajevali aktivnosti. S tem so ohranjali dobre stike in odnose, katerih posledica je bila uspešno delovanje CIMIC skupine in s tem celotnega kontingenta, katerega prednost je bila tudi poznavanje jezika, saj so trije njegovi pripadniki tekoče govorili albansko, ostali pa srbohrvaško. Enkrat mesečno so na CIMIC konferencah izmenjevali informacije, izkušnje in težave s pripadniki CIMIC skupin drugih narodnosti. Na podlagi pridobljenih informacij so ugotovili potrebe območja odgovornosti, analizirali delovna področja in izdelali ocene ter svetovali poveljniku BS Sokol. Skupina je optimalno izkoristila gradbeno mehanizacijo iz sestave kontingenta ter izvedla vrsto projektov vezanih na rekonstrukcijo lokalni cest. Ravno tako je optimalno uporabila veterinarski in zdravstveni sestav kontingenta v smislu analize pitne vode in preventivni zdravstveni pregledov v odročnejši vaseh. Tudi vključevanje ostalih pripadnikov v športne in druge šolske aktivnosti je pripomoglo k boljšemu razpoloženju v kontingentu, pa tudi v lokalnem okolju. V večji meri bi lahko uporabili predpisane možnosti za sodelovanje slovenskih ministrstev, gospodarstva, vladni, nevladni organizacij oziroma Sektor za civilno obrambo MO RS.

Z vidika sodelovanja civilnih zmogljivosti v operaciji kriznega odzivanja lahko povzamemo naslednje izkušnje:

- pri načrtovanju in izvajanju aktivnosti na strateško-operativni ravni je bila zagotovljena visoka stopnja usklajenosti na ravni GŠSV/J-9, PSSV/G-9 in Sektor za civilno obrambo ter pristojnih ministrstev in gospodarskih, humanitarnih in drugih organizacij, ki so izkazali interes za sodelovanje;
- zaradi spremembe poslanstva CIMIC v Bojni skupini Sokol je od 5. 3. 2007 prihajalo do komunikacijskih šumov na relaciji CIMIC skupina – Sektor za civilno obrambo, zaradi česar je bil uresničen manjši del od načrtovanega, zlasti pri zagotavljanju dela lokalnemu prebivalstvu, pri čemer je treba izpostaviti možnost povratka notranje razseljenih oseb (prednostna naloga KFOR), kar so bili na predlog lokalnih oblasti Peči in Kline pripravljeni podpreti zlasti Ministrstvo za gospodarstvo, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in Slovenska turistična organizacija ter več slovenskih podjetij s področja kmetijstva, živinoreje, gospodarstva in turizma;
- vzpostavljeni način izkazovanja in zagotavljanja potreb preko MO RS in pristojnih ministrstev do gospodarskih subjektov in humanitarnih organizacij omogoča nadaljnji razvoj začetega sodelovanja, pri čemer naj se vloga Sektorja za civilno obrambo in civilnih strokovnjakov uresničuje v okviru priprave kakovostne ocene na funkcionalnih področjih, identificiranje skupnih interesov in nudenje pomoči pri vzpostavljanju stikov;
- sodelovanje CFS, ki so bili praktično od začetka marca 2007 vojinizirani, je doseglo manjši učinek kot pa je bil načrtovan oziroma bi lahko večino predlaganih projektov izvedel vojaški kontingent sam, saj razen gradbenih del, ni bil izrabljen napoteni strokovni potencial (vrhunska pravna strokovnjakinja za področje zakonodaje in človekovih pravic, strokovnjakinja za področje izdelave načrtov zaščite in varstva pred zoonozami),
- skupina CFS mora biti, tako kot predvideva cilj sil, dodani element k enotam CIMIC, pri čemer je treba zagotoviti njeno strokovno samostojnost in samostojno delo ter komuniciranje v okviru funkcionalnih področij⁵⁸;
- vojaški del misije je skupini civilnih funkcionalnih strokovnjakov zagotavljal logistično, komunikacijsko in varnostno zagotovitev;
- od septembra 2006 so se pojavljale težave pri zbiranju potrebnih finančnih sredstev, od 29. 3. 2007 (sklep Vlade RS o določitvi višine finančnih sredstev) pa so se pojavljale težave pri finančnem poslovanju (neprimerno proračunsko postavko in konte se je pretvorilo šele 14. 6.

---

⁵⁸ Navedeno je bilo na najvišji operativni ravni preizkušeno na vaji Steadfast Jaw 2007, v Neaplju.

2007, ko je bilo preko transferjev v tujino omogočeno poslovanje na podlagi naročil male vrednosti), zato bi bilo treba tovrstno poslovanje prilagoditi poslovanju na kriznih območjih (poseben bančni račun ali gotovinska blagajna). Slovenska vojska bi morala za nujne manjše projekte CIMIC načrtovati lastna sredstva.

V zvezi s prvim raziskovalnim vprašanjem (Ali so bile naloge in cilji skupine CIMIC, in posebej skupine CFS, doseženi glede na določeni mandat in načrtovane aktivnosti (v obdobju februar - september 2007?) je bilo ugotovljeno, da je bila prva misija v tako velikem obsegu in prvič s skupino CIMIC in skupino CFS relativno zelo uspešna, saj se je vzpostavilo kakovostno sodelovanje med CFS in CIMIC vojaškim osebjem. Zaradi strokovnega znanja CFS je bila misija skupine realizirana na višji kakovostni ravni kot bi bila le z uporabo vojaškega CIMIC.

Glede na Uredbo o sodelovanju civilnih strokovnjakov in zmogljivosti v mednarodnih operacijah na obrambnem področju lahko povzamemo, da so bili 2., 4., 12., in 14. člen le-te realizirani, in sicer:

- CFS so uspešno opravljali naloge, ki so jim bile zadane z mandatom iz 2. člena omenjene uredbe, ki opredeljuje naloge civilnih strokovnjakov v mednarodnih operacijah;
- CFS so v okviru CIMIC uspešno izvedli znaten del od skupaj 76 projektov z namenom umiritve razmer na kriznem območju in vzpostavitvijo stabilnejšega in varnejšega okolja za uresničevanje mandata mednarodne operacije, dokumentacija za izvedbo civilnih projektov je bila prav tako skladna z omenjeno uredbo;
- CFS so bili pri svojem opravljanju nalog disciplinsko odgovorni vodji CIMIC skupine in poveljniku BS Sokol, kar je skladno z 12. členom uredbe;
- Sektor za civilno obrambo je seznanjal gospodarska in interesna združenja, gospodarske družbe, zavode in druge organizacije ter nevladne organizacije s pobudami in informacijami o možnih gospodarskih, humanitarnih in drugih projektih na območju delovanja BS Sokol, kot zahteva 14. člen navedene uredbe. Prav tako je Sektor za civilno obrambo s pomočjo CFS pomagal pri vzpostavljanju stikov donatorjev s prej naštetimi organizacijami. Poveljnik slovenskega kontingenta (SIKON 15) je, na pobudo CFS in skladno z mandatom ter razpoložljivimi zmogljivostmi, zagotavljal logistično in drugo pomoč pri izvajanju humanitarnih projektov na območju izvajanja navedene operacije, kar je prav tako skladno s 14

členom Uredbe o sodelovanju civilnih strokovnjakov in zmogljivosti v mednarodnih operacijah na obrambnem področju.

V zvezi z drugim raziskovalnim vprašanjem (Kako v postkonfliktni rekonstrukciji Kosova delujejo različne vojske, s tem tudi SV, v okviru civilno-vojaškega sodelovanja?) je bilo z analizo ugotovljeno, da sodobne OKO zahtevajo vse bolj razvejano usklajevanje in sodelovanje med civilnimi in vojaškimi strukturami na različnih ravneh. CIMIC je vedno pomembnejši dejavnik v uspešnem vodenju in upravljanju OKO, še posebej v postkonfliktnih operacijah, kot so Natove na Balkanu in v Afganistanu. Ob tem je treba poudariti, da je vloga CIMIC in CFS različna in je predvsem odvisna od tega, v kateri fazi je reševanje krize. V začetni fazi reševanja kriz so CIMIC sestavi v največ primerih edini, ki lahko preko QIPs in humanitarne pomoči zadovoljijo najnujnejše potrebe prebivalstva. V fazi stabilizacije krize pa se njihova vloga spremeni, tako da postanejo mediator oziroma posredovalec informacij med vojaškim in civilnim okoljem. V primeru analize sodelovanja CIMIC oz. CFS skupine v SIKON 15 KFOR je bilo ugotovljeno, da je to bil za Slovenijo prvi primer uporabe navedenih zmogljivosti v OKO. Kriza na Kosovu je bila v tem času v fazi stabilizacije, kar pomeni, da je večina vojsk zmanjšala obseg CIMIC dejavnosti, saj so področja, ki jih pokriva CIMIC prevzeli civilni mednarodni oz. domači izvajalci. Zaradi navedenega je težko podati objektivno primerljivo oceno delovanja slovenske skupine CIMIC, ki je, v primerjavi s CIMIC skupinami drugih kontingentov, izvedla večje število raznovrstnih projektov. Navedeni obseg projektov je rezultat dejstva, da se je v kosovskih razmerah, ki so z drugimi kriznimi območji relativno najbolj varne, preizkusilo koncept delovanja tovrstnih skupin v postkonfliktnih razmerah.

VIRI IN LITERATURA

Knjige:

1. Benko, Vlado (1997): *Znanost o mednarodnih odnosih*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
2. Blaznik, Boštjan (2005): Civilno-vojaško sodelovanje v Slovenski vojski in zvezi Nato. V Bojan Pipenbaher (ur.): *Vključevanje civilnih zmogljivosti v operacije v podporo miru*, 161–170. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo. Direktorat za obrambne zadeve. Sektor za civilno obrambo.
3. Bilten *SIKON 15 KFOR* (2007).
4. Brglez, Milan in Drago Zajc, ur. (2004): *Globalizacija in vloga malih držav: Slovenija v procesih globalizacije*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
5. Bučar, Bojko, Zlatko Šabič in Milan Brglez, v sodelovanju z Moniko Kalin Golob (2002): *Navodila za pisanje – seminarske naloge in diplomska dela*. 2. izdaja. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
6. Garb, Maja (2006): Postkonfliktna družbena obnova – koncept, vrste in ključne težave. V Bojan Pipenbaher (ur.): *Civilne razsežnosti operacij v podporo miru*, 7–24. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo. Direktorat za obrambne zadeve. Sektor za civilno obrambo.
7. Helton, C. Arthur (2002): *The Price of Indifference: Refugees and Humanitarian Action in the New Century*. Oxford: A Council on Foreign Relations Book, Oxford University Press.
8. Jelušič, Ljubica, ur. (2005): *Mirovne operacije in vloga Slovenije*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
9. Malešič, Marjan, ur. (2006): *Varnost v postmoderni družbi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
10. Napotnik, Drago, Erik Kopač, Marjan Malešič, Milan Frankovič in Bojan Pipenbaher, *The Kosov Crisis (2004): The NATO Campaign Against the Former Republic of Yugoslavia v Crisis Management in Slovenia: Comparative Perspectives*. Sthockholm: Crismart.
11. NATO Public Diplomacy Division (2006): *Nato Handbook*, Brussels: NATO.

12. Pipenbaher, Bojan, ur. (2005): *Vključevanje civilnih zmogljivosti v operacije v podporo miru*. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo. Direktorat za obrambne zadeve. Sektor za civilno obrambo.
13. Pipenbaher, Bojan, ur. (2006): *Civilne razsežnosti operacij v podporo miru*. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo. Direktorat za obrambne zadeve. Sektor za civilno obrambo.

Dokumenti:

1. *AJP 9. NATO Civil-Military (CIMIC) Doctrine*. (2003): NATO.
2. *AJP-01(B), Allied Joint Doctrine*. (2002): NATO.
3. *Doktrina Civilne obrambe RS*, številka 810-02/2002-1, z dne 25. 4. 2002, MO RS.
4. Furlan, Branimir, Davrorin Rečnik, Rudi Vrabič, Vasilije Maraš, Janez Cerkovnik, Branko Špur, Miloš Šonc, Marjan Tušak, Marijan Ivanuša, Boris Gorjup, Martin Kojadin in Kamil Lasič (2006): *Vojaška doktrina*. Ljubljana: MORS, Poveljstvo za doktrino, razvoj in usposabljanje.
5. *Poročilo o sodelovanju skupine CIMIC civilnih funkcionalnih strokovnjakov iz Republike Slovenije na Nato vaji kriznega odzivanja Steadfast Jaw 07*. (2008). Ljubljana: MO RS št.801-8/2007-1, z dne 14. 2. 2008.
6. *Poročilo o sodelovanju civilnih zmogljivosti v operaciji kriznega odzivanja KFOR 15*. (2007). Ljubljana: MO RS, št. 801-4/2007-49, z dne 11. 10. 2007.
7. *Program usposabljanja »Sodelovanje civilnih funkcionalnih strokovnjakov in drugih civilnih oseb v operacijah v podporo miru«*. (2005). Ljubljana: MO RS, šifra: 801-05-45/2004-48, z dne 15. 12. 2005.
8. *Sklep Vlade RS za napotitev skupine civilnih funkcionalnih strokovnjakov v SIKON KFOR 15*. (2006). Ljubljana: Vlada RS, št. 871000-28/2006/4 z dne 13. 12. 2006.
9. *Sklep Vlade RS za izvajanje projektov civilno-vojaškega sodelovanja v operaciji KFOR 15*. (2007). Ljubljana: Vlada RS, št. 41012-10/2007/4 z dne, 29. 3. 2007.
10. *Uredba o sodelovanju civilnih strokovnjakov in zmogljivosti v mednarodnih operacijah na obrambnem področju*. (2006). Ljubljana: Uradni list RS, št. 75/2006, z dne 18. 7. 2006.
11. *Usmeritve za delovanje civilnih funkcionalnih strokovnjakov v KFOR 15, priloga B k standardnim operativnim postopkom s področja civilno-vojaškega sodelovanja v SIKON KFOR 15*. (2007). Ljubljana: MORS, Sektor za civilno obrambo: št. 8012-6/2006-79, z dne 27. 2. 2007.

Revije:

1. Barle, Anže (2007): Slovenska vojska na Kosovu. *Revija Obramba* 39(avgust), 6–7.
2. Barle, Anže (2007): Najštevilčnejši slovenski kontingent na Kosovu: Zaključek misije. *Revija Obramba* 39(september), 7–8.
3. Bric, Roman (2007): CIMIC – Projekti civilno-vojaškega sodelovanja pod okriljem slovenskega mirovnega kontingenta na Kosovu: Prebivalci Kosova s hvaležnostjo sprejemajo pomoč Slovenije. *Revija Obramba* 39(julij), 22–25.
4. Bric, Roman (2008): CIMIC Uspešnost mirovnih operacij ni odvisna le od vojske. *Revija Slovenska vojska* XVI(marec), 12–15.
5. Knific, Boris (2007): Bojna skupina – TF SOKOL. Najštevilčnejši kontingent SV v tujini. *Revija Obramba* 39(marec), 4–7 .
6. Kladnik, Tomaž (2008): Vojaško – zgodovinski posvet v Celju. 110 let mirovnih operacij. *Revija Obramba* 40(januar), 56–57.
7. Pipenbaher, Bojan (2005): Razvoj nacionalnih zmogljivosti za civilno-vojaško sodelovanje. *Revija Slovenska vojska* XIII(julij), 28–29.
8. Prezelj, Iztok (2004): Civilno-vojaško sodelovanje pri kriznem upravljanju. *Revija Slovenska vojska* XII(november), 27–29.
9. Prlenda, Antonio (2007): Intervju: Generalpodpolkovnik Roland Kather, Poveljnik sil KFOR; Rešitev Kosovskega problema potrebujejo čimprej. *Revija Obramba* 39(avgust), 4–5.
10. Šket Jarm, Valerija (2005): Na vaji Viking urili civilno-vojaško sodelovanje. *Revija Slovenska vojska* XIII(december), 10–11.
11. Šket Jarm, Valerija (2005): Novi strokovnjaki za civilno-vojaško sodelovanje. *Revija Slovenska vojska* XIII(december), 22.
12. Šket Jarm, Valerija (2007): Uspešno delo civilnih strokovnjakov za civilno-vojaško sodelovanje. *Revija Slovenska vojska* XV(maj), 7–8 .
13. Šket Jarm, Valerija (2006): Civilni strokovnjaki za civilno-vojaško sodelovanje prihodnje leto prvič na misijo. *Revija Slovenska vojska* XIV(december), 12–13 .

Medmrežni viri:

1. INTERNET 1: Ministrstvo za obrambo (2007): *Civilne zmogljivosti v operacijah v podporo miru*. Dostopno na <http://www.mors.si/index.php?id=145> (30. november 2007).
2. INTERNET 2: NATO (2007 a): *CIMIC in KFOR*. Dostopno na http://www.nato.int/KFOR/cimic/cimic_org/index.html/ (31. maj 2007).
3. INTERNET 3: NATO (2007 b): *Washingtonska pogodba (The North Atlantic Treaty)*. Dostopno na <http://www.nato.int/docu/basic/txt/treaty.htm> (30. avgust 2007).
4. INTERNET 4: OZN: *Ustanovna listina Združenih narodov (UN Charter)*. Dostopno na <http://www.un.org/aboutun/charter/> (31. avgust 2007).
5. INTERNET 5: Wikipedia, The Free Encyclopedia on line (2008): *Rambouillet Agreement*. Dostopno na http://en.wikipedia.org/wiki/Rambouillet_Agreement (2. marec 2008).

Ostali viri:

1. Grgantov, Ante (2007): *CIMIC in Theory and Practice briefing for CIMIC Course attendees*. Predavanje. Poljče: MORS.
2. Pipenbaher, Bojan (2007): *Sodelovanje civilnih zmogljivosti v operacijah v podporo miru*. Predavanje. Poljče: MORS.
3. Pipenbaher, Bojan (2007): *Civilne razsežnosti operacij v podporo miru*. Predavanje. Ljubljana: MORS.
4. Pipenbaher, Bojan (2007): *Civil support to Military Crises Response Operations*. Predavanje. Poljče: MORS.
5. Intervju z Darjo Grimšič Paulič, veterinarsko svetnico Veterinarske uprave RS. Celje, 29. 1. 2008.
6. Intervju s Tadejem Markičem, inšpektorjem za ceste Ministrstva za promet in zveze RS. Kranj, 22. 1. 2008.
7. Intervju s Petro Mundy, sekretarko Službe Vlade RS za zakonodajo. Ljubljana, 16. 1. 2008.
8. Intervju z majorjem Marjanom Videtičem, vodjo skupine CIMIC BS Sokol. Postojna, 29. 1. 2008.
9. Intervju z Bojanom Pipenbaherjem, podsekretarjem Sektorja za civilno obrambo, MORS. Ljubljana, 28. 2. 2008.

PRILOGE

Priloga A: Vprašanja za intervju z CFS.

Priloga B: Vprašanja za intervju s poveljnikom CIMIC skupine

Priloga C: Vprašanja za intervju z g. Bojanom Pipenbaherjem.

Priloga Č: Fotokopija dopisa MORS, PDRIU: Pregled naloge, številka: 603-79/2008-22, z dne 25. 3. 2008.

Priloga A: VPRAŠANJA ZA INTERVJU Z CFS

1. Kakšni so vaši osebni razlogi za odločitev za delovanje na področju CIMIC in za udeležbo prav na tej misiji?
2. Kako je potekalo izobraževanje in kaj menite o njem?
Ste bili zadovoljivo pripravljeni na tamkajšnje razmere?
Ali bi morda, glede na sedanje izkušnje, kaj izboljšali ali spremenili na področju izobraževanja in usposabljanja?
3. Kakšni so vaši vtisi o Kosovu in o misiji na omenjenem območju? Skladni s pričakovanji ali morda ne?
4. Kako ste pomagali pri pripravi ocene področja delovanja misije, kako ste izdelali analizo območja, na podlagi česa?
5. Kako ste bili zadovoljni z vašo osebno varnostjo?
Ste se morda kdaj počutili ogrožene?
Kakšno je bilo vaše počutje nasploh (psihofizično)?
6. Kako ste pridobivali željene informacije na območju delovanja misije?
7. Kako ste vzpostavili stike z:
  - vojaškimi silami,
  - civilnim prebivalstvom,
  - oblastmi, raznimi organizacijami in agencijami?
8. Kako ste sodelovali s slovenskimi podjetji glede donacij?
9. Ali ste bili pri opravljanju načrtovanih aktivnosti uspešni?
10. Ali je bil potek izpolnjevanja nalog v skladu s pričakovanji in pridobljenimi znanji iz CIMIC izobraževanj ter usposabljanj?
Bi se morda morali usposablјati še za kakšno dodatno področje?
11. Koliko vam je pri vašem delu na terenu pomagalo vaše civilno strokovno znanje?
12. Kakšno je vaše mnenje o namenu in uspehu misije?
13. Kako so potekale vaše priprave na odhod (družina, prijatelji, sodelavci,...)?
14. Kakšen je bil povratek?
Ste imeli ob vrnitvi morda kakšne aktivnosti za prilagajanje na domače okolje?
15. Se boste še odločili za sodelovanje na tovrstnih operacijah (zakaj da ali zakaj ne)?
16. Bi za konec intervjuja še kaj dodali?

Priloga B: VPRAŠANJA ZA INTERVJU S POVELJNIKOM CIMIC SKUPINE

1. Kakšne so vaše izkušnje s področja CIMIC?
Koliko časa delujete na tem področju? Zakaj ravno to področje?
2. Kakšni so vaši osebni vtisi o misiji, se je situacija kaj spremenila glede na pretekle dogodke?
Kaj menite o stanju na Kosovu?
3. Kakšno je vaše mnenje o koristnosti CFS pri tovrstnih misijah?
Kako so se CFS vključili v vojaško življenje?
Kje so bili nastanjeni?
Kakšna so bila vaša pričakovanja glede CFS in ali so se izpolnila?
Ali menite, da so bili za misijo izbrani pravi profili CFS?
Ali gledate na CFS kot na nekakšno »orodje«?
4. Kakšni so bili odnosi med vojaškimi osebami in CFS?
5. Kakšne so vaše izkušnje glede sodelovanja s CFS in njihovega delovanja? Ste se morda tudi vi kaj naučili od njih?
6. Ali menite, da je sodelovanje med CFS in vojaškimi silami res temeljnega pomena za uspešnost misije (če menite, kje se to kaže)?
7. Kako ste se odločili za odhod prav na to misijo in kako so potekale priprave?
8. Morda kakšno vaše mnenje, pripombe,...?

Priloga C: VPRAŠANJA ZA INTERVJU Z g. BOJANOM

PIPENBAHERJEM:

1. Kaj bi povedali o razvoju CIMIC na splošno in razvoju CIMIC v Sloveniji?
  2. Kako bi slovenski koncept CIMIC primerjali s tujimi koncepti CIMIC?
  3. Zakaj je CIMIC tako pomemben?
  4. Zakaj je SV napotila svoje prve CFS in misijo v tako velikem obsegu pripadnikov ravno na območje Kosova?
Kaj bi povedali o stanju na Kosovu?
  5. Kakšni so bili in so še vedno cilji in naloge misije v podporo miru na območju Kosova?
Kakšni so cilji v BiH, Iraku in Afganistanu?
  6. Kakšne oz. katere aktivnosti ste načrtovali za prvi odhod CFS na Kosovo in na kakšni podlagi?
  7. Kaj najbolj vpliva na cilje in naloge določene misije?
  8. Kako ste naredili »country profile«?
  9. Ali ocenjujete, da je bilo vaše izvidovanje ustrezno za kasnejše dejanske naloge CFS?
Zanimajo me tudi s kakšnimi strukturami in viri?
  10. Koliko je ocena območja delovanja misije v podporo miru ali kakršenkoli druge vrste misije pomembna za uspeh le-te?
Kako poteka izdelava ocene in kako le-ta vpliva na nadaljnje načrtovanje in uresničevanje ciljev?
  11. Kako so bile določene naloge misije?
  12. Kako so se usklajevali načrti s potrebami poveljnika CIMIC na območju delovanja (Kosovo) ?
  13. Kako ste se usklajevali z vojaško enoto v okviru katere so potem delovali CFS zlasti glede nadzora dela, določanja ciljev,...?
  14. Kakšno je bilo predvideno vzpostavljanje stikov z lokalnimi prebivalci, raznimi organizacijami in oblastmi?
Ali se je le-to v praksi razlikovalo in kako (če se je)?
  15. Kakšen je bil namen misije?
Kakšne so bile tehnike in taktike glede izvajanja nalog za doseganje načrtovanih aktivnosti?
-

16. Kakšne so bile osnove za operacijo:

- glede finančnih sredstev,
- glede donacij in
- glede CFS?

17. Na kakšen način lahko CFS najbolj pomagajo?

Kako je potekalo izobraževanje in usposabljanje?

Ali boste glede na izkušnje iz prve CIMIC misije (v takem obsegu) pri izobraževanju kaj spremenili? Kako je potekal nabor CFS?

S kakšnimi izzivi so se CFS srečevali na terenu?

18. Kakšna je bila realizacija ciljev in nalog operacije v podporo miru na Kosovu (v obdobju februar-avgust 2007)?

Koliko je bila misija uspešna, kaj sploh pojmuje pod uspeh misije?

Katere naloge oz. projekti so bili uresničeni, kateri se bodo nadaljevali v prihodnosti?

Kaj bo glede na analizo rezultatov prve misije CFS načrtovano v prihodnosti?

19. Koliko časa bodo predvidoma potekale misije na območju Kosova?

20. Kakšna je po vašem mnenju prihodnost delovanja CIMIC in CFS?

21. Bi morda za konec še kaj dodali?

Priloga Č: Fotokopija dopisa MORS, PDRIU: Pregled naloge, številka: 603-
79/2008-22, z dne 25. 3. 2008.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OBRAMBO
Slovenska vojska

Poveljstvo za doktrino, razvoj,
izobraževanje in usposabljanje

Številka: 603-79/2008 - 22

Datum: 25.03.2008

Tina Jerina
Sinja Gorica 32
1360 Vrhnika

Zadeva: Pregled naloge

V Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje (PDRIU) smo prejeli vašo diplomsko nalogo in vam sporočamo, da je izdelano v skladu z našimi usmeritvami. Obenem vas obveščamo, da je potrebno po dokončnem oblikovanju en izvod v pisni obliki in v elektronski obliki predati v PDRIU.

Elektronska oblika diplomske naloge naj bo zapisana v Microsoft Word 2000 ali Microsoft Word 97.

V prilogi vam pošiljamo tudi izjavo, katero nam podpisano vrnite skupaj z izvodom dokončno oblikovane diplomske naloge.

Lep pozdrav.

Pripravil/-a:
VVU XIV r. Tomaž PORS
SPDPN, tel. 01/5813104

brigadir
Alojz ZAVRŠNIK
poveljnik

Poslano:
– Naslovniku, po pošti...)

Priloge: izjava